

NOVI

ODMEV

ŠTEVILKA 20
NOVEMBER 2003

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

BESEDA UREDNIKA

Ob jubilejni 20. številki "ISSN 1331-56x" je številka, pod katero je Novi odmev registriran v skladu z veljavnim zakonom o javnih glasilih. Prva številka je izšla 20. decembra leta 1996. Ko smo že pet dni pred predstavitvijo dobili prve izvode Novega odmeva, smo živčno listali strani in kar nekako čudno nam je prihajalo v zavest, da nam je po tolikih letih uspelo uresničiti zamisel, da obnovimo tiskanje svojega časopisa. Na sam dan predstavitve je vladala posebna vznemirjenost. Považilo so se odzvale številne znane osebe iz Hrvaške in Slovenije, predstavniki Ministrstva za zunanje zadeve in drugi ter veliko novinarjev. Vroče je nam bilo, temperaturo pa sta dvignili tudi slovenska in hrvaška televizija s svojimi reflektorji in kamerami.

Kot urednik sem takrat spregovoril o uredniški zasnovi glasila. Z velikimi pohvalnimi besedami je o Novem odmevu spregovoril tedanji veleposlanik Republike Slovenije Matija Malešič. Poudaril je, da je časopis dokument, ki bo trajno pričal o velikem prispevku Slovenskega doma za vse Slovence, ki živijo v Zagrebu in tudi na Hrvaškem. Časopis je po njegovih besedah krona dejavnosti Slovenskega doma in je tudi postal pomemben dokaz o kulturnem življenju Zagreba. Izid Novega odmeva je bil nadvse slovesen dogodek. "V časopisu so me navdušili kratki prispevki, opisi zgodovinskih in aktualnih dogodkov. Novem odmevu želim čim več odmevov in da bi izhajal kar se da redno in dolgo," je dejal. Tudi številni drugi so spregovorili ob tem pomembnem dogodku. Polona Jurinič se je sprelevila v profesionalno novinarjo in v anketi prisotnih zabeležila tole:

"Navdušen sem, ker se med zagrebškimi Slovenci po tolikih letih spet uveljavlja slovenska pisana beseda."; "Časopis je vsebinsko zelo zanimiv, saj povezuje zgodovino Zagreba, Slovenije in Hrvaške."; "Današnji dan se bo zapisal v zgodovino Slovenskega doma, ki je vse bolj prisoten v javnem življenju Zagreba."; "Časopis je izjemno dobro oblikovan, kar je sicer redkost. Uvrstiti na tako majhen prostor toliko zanimivosti iz življenja Slovenskega doma in na tako zanimiv in privlačen način, je pravi dosežek. Novi odmev bi moral

prestopiti zidove Slovenskega doma."

Posebej nas je razveselila čestitka takratnega slovenskega predsednika Milana Kučana, o dogodku pa so poročali tudi številni časopisi na Hrvaškem in v Sloveniji.

Danes, ob jubilejni 20. številki, lahko z zadovoljstvom povemo, da so se številne pohvale in izrečene želje uresničile. Novi odmev je prestopil zidove Slovenskega doma, saj je številka pred vami hkrati tudi jubilejna 5. številka, od kar je Novi odmev postal časopis vseh Slovencev na Hrvaškem. Zato smo našo tiražo s 500 povečali na 750 in pridobili nove sodelavce iz vseh slovenskih društev na Hrvaškem.

Poskrbeli smo za to, da vsak bralec v časopisu najde nekaj zase. Sicer pa so med nami tudi taki, ki preberejo časopis od prve do zadnje črke. Bralcem smo želeli ponuditi čim več različnih tem. Zato smo se od prve številke na 20 straneh najprej razširili na 24 strani, da bi sedaj izhajali na 28 straneh. Interes bralcev je bil vedno velik. Ob dnevih, ko je bila napovedana predstavitev nove številke, je bila dvorana vedno nabito polna. Gneča pri mizi, kjer so čakali izvodi nove številke, je bila takšna, kot za prigrizek na "švedski mizi". Oziroma takrat, ko se deli zastoj. Ja, pa se deli zastoj in tudi entuziazem, vložen v glasilo, je zastoj. Če ga ne bi bilo, nihče ne ve, kakšna bi bila usoda Novega odmeva.

No, kljub entuziazmu, ni bilo vedno lahko. Včasih smo morali in še vedno moramo za posamezne rubrike obupano iskati sodelavce. Nekateri so se bali pisati v slovenščini, ker so kasneje živeli na Hrvaškem. (Naj vas zlobno vprašam, ali znamo zares pisati v hrvaščini - novi hrvaščini; morda bi nam dobro prišel jezikovni kotiček za oba jezika). Včasih so se k temu vmešale napake, sodelavci zamujali, pokvaril tiskarski stroj, ali bog pomagaj, če se je vmes prikradel še računalniški škrt. Kje so časi, ko smo kot v prvi številki, izvode imeli 5 dni pred predstavitvijo. Zdaj se je znalo zgoditi, da smo prve izvode dobili 5 minut pred predstavitvijo, ali pa celo premestili predstavitev na poznejši termin.

Tako smo priplezali do 20 številke, čeprav je bilo precej hudobnežev, ki so dvomili v uspeh Novega odmeva. Zakaj

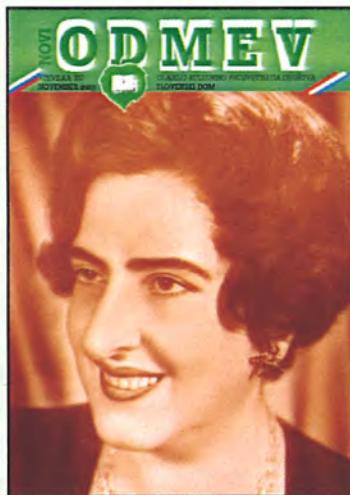
smo uspeli?

Ker smo povečavali število rubrik da bi lahko imeli, kot pravi naziv ene od rubrik "Za vsakogar nekaj". Bilo bi čisto lepo brati: SLOVENSKI DOM NAŠ DRUGI DOM - NOVI ODMEV - ZA VSAKOGAR NEKAJ. Saj si res vsak bralec lahko najde nekaj za sebe. Nekateri celo, kot so rekli, v besedi urednika najdejo zanimivo čtivo. Potem v dogajanjih in prireditvah v "Slovenskem domu - našem drugem domu". S kom smo se pogovarjali - pogovarjali smo se približno s 50 osebami. V rubriki Preteklost v sedanjosti smo bralcem predstavili okrog 30 oseb. In še več, če k temu prištejemo zaslužne Slovence na Hrvaškem, ki so nas v teh letih izhajanja Novega odmeva zapustili in se jih spominili v rubriki Promemoriam, pa tiste športnike v rubriki Zdrav duh v zdravem telesu... je to število pomembnih Slovencev za Hrvaško in Hrvatov za Slovence na Hrvaškem zelo zelo veliko. Kulturna obzorja so zanimala tiste, ki so radi vedeli kje in s čim so Slovenci nastopali na hrvaških odrih, v galerijah in muzejih. Tisti, ki jih zanima šport, so se lahko zadovoljili z branjem športnih dogodkov, povezanih s slovenskimi in hrvaškimi športniki. Rubrika Dom in svet je bila nekaj posebnega. Predstavila nam je našo slovensko domovino skozi opise naših izletov in romanj; s sodelovanjem naših članov na tečajih slovenskega jezika in v drugih programih. Za otroškim kotičkom, ki je hvala bogu odrasel, so se pojavili mladi s svojimi prispevki, svojo dejavnostjo in velikimi načrti delovanja. Sladokusci so se našli v receptih "Ne pozabite slovenskih jedi" - pa dober tek. Če še niste vedeli, pogledajte to v rubriki "Ali ste vedeli."

Sem napisal preveč v Besedi urednika ob jubilejni 20. številki? Morda. vendar si lahko

zamislite, da je v posamezni številki z debelimi črkami napisano tudi do 300 priimkov (nekateri sicer večkrat). Moj seznam priimkov in kratkih opisov zaslužnih in pomembnih Slovencev za Hrvaško, o katerih smo pisali v Novem odmevu, šteje debelo debelo čez 100. Čisto lepo število za Mali odmevov leksikon oseb opisanih v našem časopisu, kaj ne? Pa odmevajmo še naprej!

Silvin Jerman

NOVA PODOBA SLOVENSKEGA DOMA

Po odločitvi Upravnega odbora Slovenskega doma, da začnemo s prenovo prostorov, smo končno, 3. marca spustili prve delavce v naše prostore. Kljub večkratnim obljubam Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, da nam bodo pri obnovi finančno pomagali, smo se med več idejnimi projekti odločili za tistega, ki je bil primeren že zbranim denarju in obljubljeni pomoči donatorjev. Zadnja leta smo v prostorih društva res težko živeli in delovali. Pozimi smo pogosto sedeli v plaščih, saj nismo imeli primerne gretja. Pogoste so bile okvare na električnih napravah, vodovodnih in kanalizacijskih ceveh. V delo smo se zagnali z velikim navdušenjem in dobro voljo, da ga čimprej končamo, najkasneje v dveh mesecih. No, pokazalo pa se je, da so bila naša pričakovanja preveč optimistična, predvsem za takšen poseg v tako stari in slabo vzdrževani stavbi. V težkih trenutkih, ko so zaradi nepredvidenih problemov, ki so se vsak dan pojavljali, dela zastala, smo tudi sami "padali" v krizo in večkrat z "gradbišča" odšli v gostilno primerne naslova, Blato, kjer smo si hladili živce. Manjkalo ni niti fizičnih obračunov, posebej z bivšim lasnikom cele stavbe, ki je pač mislil, da ima še vedno iste pravice kot pred petdesetimi leti. Še eno težko nalogo smo si postavili in ta je da vse pomembnejše dejavnosti Slovenskega doma potekajo nemoteno, vendar v okoliščinah "vojne stanja". Zaradi tega smo si tudi natepli na glavo največ problemov, ker je bilo takšno zamisel težko uresničiti. Vendar nam je uspelo. Vsega, kar smo doživeli v času prenove prostorov, je težko opisati z besedami. Zato bomo te "lepe trenutke" poskusili dočarati s pomočjo slik.

Za vse posnetke o prenovi prostorov v Novem odmevu ni prostora. Sedaj je vse za nami, obrnimo se naprej, v lepšo prihodnost. Prostori so res lepi in tudi uporabni. Ni nam žal truda, izgubljenih kilogramov in živcev. Zaradi ljubo-sumnih in "žlehtnih" sosedov bomo še imeli preglavice (pridobitev dovoljenja za zapiranje balkona, klima naprave itn.), vendar bomo morali tudi to v doglednem času rešiti. Še enkrat se zahvaljujemo slovenskim podjetjem, ki so pomagala pri obnovi doma. To so: **Gorenje, Kolinska, Lek, Lesnina, Lisca, Mercator, Petrol in Sava Trade**. Sedaj je naša dolžnost, da prenovljene prostore uporabljamo kot dobri gospodarji in jih ohranimo ter oživimo z našo prisotnostjo in jim s tem damo njihov pravi pomen in navdihnemo življenje.

Saj to je naš SLOVENSKI DOM - NAŠ DRUGI DOM.

Darko Šonc

- Podrli smo tajništvo, zamenjali parket in vse stvari preselili v veliko dvorano Prešeren.
- Pošilja se bilten.
- Piše se Novi odmev, administrativni posli delujejo.
- Nekaj pa le bo. Polakiran parket v veliki dvorani. Spuščen strop, oder na mestu, ozvočenje in video projektor.

PROSLAVILI SMO DAN DRŽAVNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE IN REPUBLIKE HRVAŠKE

Letos smo hkrati praznovali kar trikrat: proslavili smo dan državnosti Republike Slovenije, dan državnosti republike Hrvaške in odprli obnovljene prostore Slovenskega doma. Že ko so vstopali v Slovenski dom, so bili biskovalci navdušeni nad tem, kar so videli. "Zelo lepo", "krasno", "izjemno", "uspešno", so le nekatere izmed besed, ki so jih izrekli, ko so videli obnovljene prostore doma. Programski del proslave se je začel s himnama Hrvaške in Slovenije, toda v posebni tehniki - ki je tudi del prenove - video posnetkoma prvič izvedenih himn v Hrvaški in Sloveniji iz leta 1991. To nas je spomnilo in za trenutek vrnilo v ta zgodovinska dogodka. Proslave so se udeležili slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Peter Andrej Bekeš** in njegovi sodelavci, član Sveta nacionalnih manjšin hrvaške vlade **Sead Berković**; **Marjan Kombol** iz hrvaškega zunanjega ministrstva in drugi ugledni gostje. Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** je ob nizanju zgodovinskih dejstev in dosedanjega razvoja samostojnih držav Slovenije in Hrvaške govoril tudi o obnovi prostorov Slovenskega doma in poudaril, da so Slovenci v Zagrebu in okolici s tem dobili kakovosten prostor za vsestransko kulturno in prosvetno dejavnost, za ohranitev in okrepitev slovenske identitete, slovenskega jezika ... Zahvalil se je vsem, ki so pripomogli k uspešni obnovi: Gorenju, Koliniki, Leku, Lesnini, Lisci, Mercatorju, Občini Novo Mesto, Petrolu in Sava Trade-u. Podpredsednik **Franc Strašek** pa je v imenu upravnega odbora Slovenskega doma zahvalil predsedniku Darku Šoncu in mu podaril skromno darilo za uspešno vodenje Slovenskega doma in izrazil še posebno hvaležnost za skrb in vsestransko prizadevanje ob obnovi prostorov doma. **Silvin Jerman** je v imenu upravnega odbora in uredništva časopisa Novi odmev podaril **Miroslavi-Mariji Bahun** skromno darilo v znak hvaležnosti za njeno skrb in prizadevanje, da bi iz tiska pravočasno izšla nova številka Novega odmeva. V kulturnem delu proslave je pevski zbor Slovenski dom pod vodstvom **Franca Keneja** zapel tri pesmi: Dober večer (prir. Ubald Vrabec), Oj Doberdob (prir. Zorko Prelovec) in Domovini (Franjo Serafin Vilhar). Sledila je recitacija Kosovelove Balade v izvedbi dramskega igralca **Bobija Marottija** z videozapisa iz njegovega arhivskega gradiva. Duo Tom-Tom (**Tomislav Kovačič** - marimla in **Tomaž Lojen** - violafon) sta izvedla skladbo Senior maus (Chick Corea). Za popolno sproščenost je **Vitomir Marof** v spremstvu **Danijele Petrić** na klavirju zapel arijo grofa Lune iz opere Trubadur in arijo grofa Germonta iz opere Traviata (Giuseppe Verdi). Vsi obiskovalci so ob koncu proslave dobili še 19. številko Novega odmeva. Hvala vsem, ki so prispevali h kakovostni programski izvedbi proslave in prijetnemu razpoloženju.

Franc Strašek

KRONOLOGIJA BESEDE UREDNIKA

Že od prve številke Novega odmeva berem vse, od prve do zadnje strani. Na drugi strani je zanimiva kolumna "Beseda urednika". V njej urednik sprašuje, predlaga, svetuje, moleduje itd. Ampak, zanimivo, do zdaj ni še nihče ničesar napisal o tej kolumni. Ker gre za zanimivo pisanje, ne morem mimo njega, še posebej, ker odraža zgodovino Novega odmeva. Na začetku je bila bojazen, da ne bo dovolj prispevkov, zdaj jih je dovolj, včasih preveč in urednik velikokrat omenja škarje... Zaradi preglednosti pišem kronološko. Da ne bodo potrebne škarje, pa tudi telegrafsko: December 1996, št. 1: Ponovno izhaja Novi odmev, zdaj v novi preobleki, urednik pa nas poziva: pišite, prispevajte, pomagajte, pohvalite itd. Številka 2.: Slovenščina nam dela težave; napake, napake, napake.... ampak Odmev izzide. Čestitajo nam tudi politiki, slovenski in tudi hrvaški.... Hvala! Številka 3.: Prispevki kar dežujejo, vse več jih je. Urednik se je celo našalil in zapisal, da želi bodočemu naraščanju toliko novih številčk Odmeva, kolikor ima nanizanka TV Marisol nadaljevanj. Spet dežujejo čestitke. Številka 4.: Še bomo odmevali! Napornega dela je vse več. Tu je tudi naša novinarka Ilinka, ki je Alfa in Omega vsega, ki spodbuja, popravlja, uči, pomaga in - krega, kadar je treba. Številka 5.: Komu bomo odmevali? Našim naraščajem, saj ta številka prinaša novo rubriko "Za naše otroke". Številka 6.: Odmevamo čez mejo! V Sloveniji kar ne morejo verjeti, da Slovenci v Zagrebu pripravljajo tak časopis. Veseli so naših uspehov. Naš urednik pa že "sanja" o razprodanem Odmevu na kioskih. Morda pa se bo to nekoč le zgodilo?! Številka 7.: Ob 70. obletnici Slovenskega doma išče urednik prispevke, dokumentacijo, slike in drugo gradivo za Monografijo delovanja Slovencev v Zagrebu. Številka 8.: Pišite, pišite, ampak kratko, da ne bo škarij! Tudi moj prispevek je bil skrajšan. Številka 9.: Del uredništva se je "zakopal" v stare papirje, pisal, brisal, se potil in na koncu uspel pripraviti Monografijo, ki so jo natisnili ob praznovanju 70-letnice obstoja Slovenskega društva v Gavelli v Zagrebu. Čestitke. Številka 10.: Jubilejna! Gremo naprej. Stari Odmev pred leti se je končal z številko 9. Urednik ima spet novo idejo. Pisati knjigo o znanih Slovencih na Hrvaškem. Številka 11.: Urednik se "grize", ker se je pomotoma pomladil za 5 let. Je pri 78-ih letih pomebno 5 let gor ali dol? Želi si, da bi doživel številko 21, a glej ga zlomka, ta je že pred vrati. Številka 12.: Urednik je zadovoljen, ker Novi odmev tako lepo napreduje doma in v Sloveniji, čeprav so vsi prispevki brezplačni. Številka 13.: Izšel je Odmev z - nesrečno? - številko 13. Imamo spet novo rubriko! "Zdravje". Na zdravje! Številka 14.: Andragogika - je znanost o izobraževanju odraslih. To nalogo je prevzela naša Ilinka in nam pomagala pri pravilnem pisanju. Hvala za trud. Številka 15.: Urednik piše o znanem slovcu - glasbeniku Franju Serafinu Vilharju, v želji, da bi 150. obletnico rojstva slovesno praznovali, z njegovim delom. Rečeno storjeno. 25. februarja 2002 je bil v Glazbenem zavodu v Zagrebu koncert, na katerem so nastopili MPZ Slovenski dom in številni drugi glasbeni umetniki. Številka 16.: Strah, da bomo pozabili na lepo slovenščino in da ne bomo ohranili našega jezika. Številka 17.: Svetovno nogometno prvenstvo je. Za koga bomo navijali: za naše ali naše? Številka 18.: Zelo dobra in hvale vredna urednikova zamisel: krožek za obnavljanje in učenje uporabe pravilne slovenščine. Lepo in koristno! Jaz sem za.. Številka 19.: Iščejo se novi sodelavci, novi prispevki! Da ne bo usahnila katera izmed rubrik. Iz priloženega se vidi, da je naš urednik mlad in poleten, saj je poln novih zamisli. Naš Novi odmev je star 7 let, izšla je že številka 20. Če malce pohitimo, bo okoli leta 2019 izšla že 60. številka. Takrat bo naš urednik star 95 let! Živeli!

Ivanka Nikčević

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA ZAGREB

Na osnovi določil statuta Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom v Zagrebu (v nadaljevanju Slovenski dom) je predsednik **Darko Šonc** 11. junija sklical občni zbor društva. Tokrat smo se našli v prenovljenih prostorih Slovenskega doma. Prenova prostorov je bila tudi vzrok, da je bil letošnji redni občni zbor preložen in organiziran pozneje kot običajno v prvem tromeščju tekočega leta. V skladu z določili statuta je občnemu zboru predsedoval predsednik društva Darko Šonc. Po ugotovitvi kvoruma je predlagal izvolitev delovnih teles: v predsedstvo Darko Šonc, **Silvester Kmetič** in **Simon Medved**, zapisnikar **Miroslava-Maria Bahun** in overovatelja zapisnika **Marijan Dirnberk** in **Katarina Furjan**. Predsedujoči je takoj pred mikrofonom povabil predsednika nadzornega odbora (NO) **Bojana Kožarja**, ki je občni zbor seznanil o ugotovljenem stanju in zakonitostih poslovanja Slovenskega doma v letu 2002.

NO v sestavi **Bojan Kožar** - predsednik, **Čeranić Hedvika** in **Marijan Horn** - člana, so zaključili, da je bila zakonitost poslovanja Slovenskega doma za leto 2002 v skladu s predpisi Republike Hrvaške, da je poraba sredstev namenska in v duhu dobrega gospodarjenja. Potem je Darko Šonc občni zbor natančno seznanil o dohodkih, vrsti dohodkov, poimensko naštel kdo je in koliko finančno prispeval v Slovenski dom v letu 2002. Poudaril je, da stroški za prenojo prostorov Slovenskega doma niso zajeti v tem finančnem poročilu, ker so nastali letos in bodo torej

zajeti v poročilu za leto 2003. Z glasnim ploskanjem je občni zbor soglasno sprejel materialno in finančno poročilo z zaključnim računom za leto 2002. Šonc je poročanje nadaljeval z uresničitvijo programske dejavnosti. Tudi letos je občni zbor spomnil na bogato kulturno in prosvetno dejavnost v letu 2002. Programske dejavnosti je predstavil po mesecih dogajanja, tako da je občni zbor brez dvoma lahko sklenil, da se je v Slovenskem domu izvajala bogata kulturna in prosvetna dejavnost.

Franc Strašek je občni zbor seznanil o delu dejavnosti, ki jo je vodstvo Slovenskega doma izvajalo pri državnih in nevladnih telesih Hrvaške in Slovenije. Poudaril je, da je to tista dejavnost, ki se je ne vidi, saj poteka zunaj Slovenskega doma, vendar zahteva zelo veliko časa, dobro pripravljenost za razne sestanke, ki so pogosto sklicani tudi ad hoc. Poseben poudarek je dal na zahtevno delo v pripravi projekta novega Ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin na Hrvaškem. V to pripravo je bil Slovenski dom aktivno vključen na ravni Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, v Svetu narodnostnih manjšin Republike Hrvaške, Saborskem odboru in pododboru za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin Republike Hrvaške ...

O stanju inventarja v Slovenskem domu je pisno poročal predsednik inventarne komisije **Silvester Vidič**. Komisija je pregledala celotni inventar Slovenskega doma in uskladila z ugotovljenim stanjem ustrezno evidenco. Na koncu je predsednik Darko Šonc predstavil načrt programske dejavnosti Slovenskega doma za leto 2003. Naj končam s poudarkom, da je občni zbor Slovenskega doma z burnim aplavzom sprejel vsa predlagana poročila o poslovanju za leto 2002 in načrte za v prihodnje.

Franc Strašek

SESTANKI UPRAVNEGA ODBORA

Zaradi obsežnih opravil pri obnovi prostorov Slovenskega doma v Zagrebu, je bila za nekaj časa preložena njegova programska dejavnost. Kljub temu so pod zelo težkimi pogoji redno potekale učne ure pouka slovenskega jezika in nujne pevske vaje. Preložene so bile seje upravnega odbora občnega zbora, Sveta Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in skupščina Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Ko je bilo delo na obnovi Slovenskega doma pri koncu, je predsednik **Darko Šonc** 19. maja 2003 sklical člane upravnega odbora. V ospredju razprave so bile priprave na sklic občnega zbora Slovenskega doma. Po obširni in konstruktivni razpravi je upravni odbor soglasno sprejel naslednje sklepe: občni zbor Slovenskega doma v Zagrebu bo 11. junija 2003; sprejet je dnevni red občnega zbora in vrstni red poročanja; določene so priprave in posamične zadolžitve za nemoten potek občnega zbora; potrjena je inventarna komisija: **Silvester Vidič**, **Anton Lah** in **Alojz Kramar** z nalogo, da pregledajo in uskladijo ugotovljeno stanje z ustrezno evidenco.

Franc Strašek

TUDI KNJIŽNICA V PRENOVI

Se eno delovno leto je za nami (od septembra do junija). Vendar pa se kar tri meseca v tem obdobju nismo sestajali in knjižnici se tudi ni poslovalo. V teku je bila namreč prenova prostorov in sedaj, ko je Dom dobil novi obraz, moramo urediti tudi knjižnico. Vsako knjigo moramo postaviti na, za njo primerno mesto. V gneči, ki je vladala v času prenovitve prostorov, se je morda kakšna knjiga tudi zavrnila, ali celo izgubila poškodovana ali uničila. V naglici prenovitvenih del jih je bilo vse povsod, tako da bomo morali narediti ponovno inventuro. Knjiga je človekov najboljši prijatelj in tudi zato se veselim no vem začetku. Delovni čas knjižnice je: ob torkih od 10 do 12 ure ter ob četrtek od 16 do 18 ure.

Dragica Rubčić

DELO DUHOVNE SEKCIE "A.M.SLOMŠEK"

Na binkošti, 8. junija, je bila zadnja maša v Zagrebu pred počitnicami. Maševal je pater **Roman Motore** in nas povabil v Krško za Porciunkulo, 2. avgusta. Zapeli smo na dveh mašah - ob 8 uri so maševali duhovniki Leskovške dekanije, ob 9.15 ur pa duhovniki Videmske dekanije in dva novomašnika. Zelo smo hvaležni patru Romanu za vse, kar naredi za našo duhovno sekcijo. Lepo se počutimo, ko je cerkev polna in ko poslušajo naše petje tudi v naši deželi Sloveniji. Kot verjetno veste, je bilo 30. avgusta v Mariji Bistrici v Zagorju duhovno srečanje vernikov Slovenije in Hrvaške pod naslovom "Bog daj srečo, sosed - dobro mi došel, prijatelj". Tudi nekaj nas iz duhovne sekcije Anton Martin Slomšek iz Zagreba in Slovenije se je udeležilo romanja. Bilo je zelo vroče vreme, toplo pa je bilo tudi v naših srcih in dušah. Sloveščina in hrvaščina sta v molitvi lepo zveneli.

Olga Tkalec

VELIKA PRIZNANJA ZA ŽIVLJENSKE USPEHE LETOS V PRAVIH ROKAH PRERADA DETIČKA

Včer s Preradom Detičkom, našim dololetnim članom, smo priredili 8. oktobra. Prireditve se je začela s skladbo Lendler, ki jo je uvedel Kvartet hornistov Zagrebske filharmonije. Predsednik društva **Darko Šonc** je potem pozdravil vse goste, prijatelje in člane društva ter povabil **Prerada Detička** pred mikrofonom. Detiček je še posebej čestital prisotnim Hrvatom njihov državni praznik - dan neodvisnosti. Darko Šonc se je pridružil čestitki, vendar je ob tem čestital tudi vsem Slovencem, češ da je to tudi njihov praznik, ker živijo na Hrvaškem. Medil je kratek pogovor s Detičkom, v katerem smo nekaj več izvedeli o življenjski poti in metniškem ustvarjanju našega laureata. Nove tehnologije v prenovljenih prostorih so nam omogočile, da smo si na ekranu ogledali posnetek Zagrebskega pihalnega kvinteta, v katerem je nekoč na rogu igral Detiček. Na vprašanje, kaj je to bilo, je Detiček duhovito odgovoril: "Saj vidiš po mojem izgledu na ekranu - lani". Po pogovoru smo v živo poslušali kompozicijo Richarda Rogersa iz filma *Moje pesmi, moje sanje* v izvedbi Akademskega pihalnega kvinteta. S tem pa se zabava še ni končala. V duhu roga, ki je pomemben v lovu in lovstvu, so se prisotni pogostili z jelenjim golažem in žganci. Manjkalo ni niti kakovostne kapljice.

NAKLJUČNO SREČANJE

Z ROGOM

Čeprav se je rodil leta 1931 v Zagrebu, se je Prerad Detiček šolal v rojstnem mestu svojih staršev, v Mariboru. Tam je leta 1951 tudi maturiral. Ko je v srednji šoli profesor fante vprašal, ali bi se učili kakšnega pihalnega instrumenta, se je Prerad s svojimi kolegi z veseljem prijavil. Na srečo hrvaške glasbe pa je Prerad zamudil pri izbiri instrumentov. Bolj hiri fantje so že pobrali priljubljene klarinete in trobente, Preradu pa je ostal le rog. Učenje tega težkega instrumenta mu je šlo zelo dobro, tako s prsti, ustnicami, dihanjem in pihanjem. Uspešno je napredoval in že zelo mlad začel igrati v orkestru. Tako naključno srečanje z rogom leta 1947 in uspešno muziciranje sta tudi opre-

delila njegovo življensko pot v glasbo. Zagrebska glasbena akademija ("Zagrebačka Muzička akademija") je bila njegova naslednja stopnica v študiju roga. Leta 1959 je postal prvi diplomirani hornist. Sledila je specializacija v Parizu.

ZANJ SO SKLADALI

Kot talentiranemu hornistu se mu ni bilo težko zaposliti. Od leta 1953 pa vse do 1991 je igral v različnih orkestrih v svojem rojstnem mestu Zagrebu. Več let je bil član Zagrebskega pihalnega kvinteta. Nastopal je kot solist z filharmoničnimi, simfoničnimi in komornimi orkestri. Njegov rog je uspešno zvenel v večini evropskih držav, slišali so ga celo v ZDA. Ko je začel nastopati kot solist, so bile za rog napisane samo tri krajše skladbe hrvaških skladateljev. Kot priljubljeni mojster muziciranja na rogu je s svojo pristrčno komunikativno naravo navadnega človeka znane domače skladatelje vzbudil, da skladajo za rog (**Šulek, Baranović, Kuljerić, Bjelinski, Klobučar, Lhotka, Matz, Miletić, Marković in Cossetto**). Večina njihovih skladb je posvečena prav njemu. Posnete so na plošče in tri zgoščenke in lahko bi rekli, da je populariziral hornistično glasbo. Kot priznani evropski hornist je aktivno sodeloval na vseh hornističnih simpozijih v Evropi in bil član različnih žirij na nacionalnih in mednarodnih tekmovanjih hornistov.

ZVESTOBA GLASBENI

AKADEMIJI

Zagrebski glasbeni akademiji je za vedno ostal zvest. Več kot 30 let je bil njen profesor za rog (od leta 1967 do upokojitve leta 2001). Zadnji dve leti je predaval še komorno glasbo. Dva mandata je bil prodekan in dva mandata dekan akademije ter še danes deluje kot njen zunanji sodelovalec. Štiri leta je bil tudi profesor v Sarajevu. Njegovi študenti so dobili številne nagrade na tekmovanjih mladih hornistov. Za vse njegove dosežke se mu je Zagrebska akademija oddolžila s svečanim koncertom ob 30. obletnici njegovega delovanja. Vrhunec prireditve je bil nastop 27 hornistov - med njimi je bil tudi sam Detiček - ki so se predstavili z uverturo Beethovnovnega Egmonta. Prerada je neznansko veselil nastop njegovih hornistov, na žalost pa med njimi ni bilo nikogar iz Slovenije. Z druge strani pa so ga razveselili člani Slovenskega doma, katerega dolgoletni član je tudi sam. In to še od časa, ko je kot študent obiskoval, med zagrebsko mladino popularni, plesnjak "Slovenec" na Masarykovi ulici. Pritožil se je, da na tem svečanem koncertu ni bilo nikogar iz slovenskega Veleposlaništva, čeprav jih je bil posebej povabil. "Ko bi mi vsaj poslali brzojavko ali šopek rož," je dejal Prerad.

ZASLUŽENE NAGRADE

V Slovenskem domu je bila marca ob 70.

obletnici njegovega rojstva organizirana predstavitev njegove najnovejše zgoščenke. Pogovor s slavnim hornistom so popestrili odlomki Mozartovega koncerta. Detiček se je vsem prisotnim zahvalil s posebnim darilom: eno od svojih zgoščenk. Ob tej priložnosti je bil v njegovo čast organiziran tudi koncert v KD Vatroslav Lisinski. Za svoje umetniško in pedagoško delo je prejel več pomembnih nagrad. Med njimi dvakrat nagrado Milka Trnina, nagrado mesta Zagreba, nagrado Vatroslav Lisinski, nagrado Jugoslovanske radiodifuzije. Češka vlada mu je podelila medaljo Bedrih Smetana. Letos je postal lavreat Zagreba in prejel največje zagrebsko priznanje, nagrado mesta Zagreba za življenjsko delo ("Nagrada Grada Zagreba za životno djelo"). Detiček kot pravi Detiček je to moral proslaviti s povabilom na "tovariški prigrizek", ki ga je slavljenec poimenoval "druženje i domjenak". 9. julija letos so se v Društvu univerzitetnih profesorjev ("Društvu sveučilišnih nastavnika"), ki mu Detiček dopredsednikuje, zbrali številni univerzitetni profesorji, drugi njegovi sodelavci, prijatelji, dobri znanci, osebe iz glasbenega in kulturnega življenja. Seveda niso manjkali niti njegovi hornisti. Skratka osebe, ki jih ima rad. Povabilu se je odzval tudi slovenski veleposlanik **Peter Bekeš**, kar je Detička še posebej razveselilo. Povabil ga je ne le kot "prvega Slovenca" na Hrvaškem, temveč tudi kot Slovenca rojaka, ki je povezan z življenjem v Mariboru. Detiček namreč ni samo oseba z dvema domovinama. On je tudi dvojni mešanec - mesta Zagreba in Maribora. Na slovesnost so prišli vsi tisti, ki ga imajo ne le radi, ampak celo "preradi". To dokazuje tudi izjava naše znane operne pevke **Božene Ruk Fočič**, ki je ob prihodu, vsa zadihana, rekla: "Da nisi to ti, u to vrijeme, po toj vrućini, nitko me ne bi izvukao od kuće". Drugo, verjetno še večje priznanje za njegovo delo je, pa je "Red Danice Hrvatske s likom Marka Marulića", ki mu ga je ob letošnjem dnevu državnosti podelil predsednik Republike Hrvaške **Stjepan Mesić**. Videti je, da mu je njegova mati, jasnovidno izbrala pravo ime: PRERAD!

Silvin Jerman in Polona Jurinčič

34. TABOR SLOVENSKIH PEVSKIH ZBOROV V STIČNI

Geslo letošnjeg tabora slovenskih pevskih zborov je bilo: Hodil po zemlji sem naši - Koroška. Junija smo se tako odpravili v Šentvid pri Stični. V soboto smo nastopili kot pevski zbor iz zamejstva, v nedeljo pa skupaj z ostali zbori iz zamejstva in Slovenije. Sobotni koncert je bil svečane narave in občinstvo je bilo navdušeno, kar so nam pokazali z dolgim aplavzom in tihim pozitivnim mrmljanjem. Zapeli smo tri pesmi. Vse tičice lepo pojo (belokranjska ljudska), Čuk se je oženil (slovenska ljudska) in Domovini (Jakob Razlag), vse je uglasbil **Franjo Serafin Vilhar**. Zborovodja je bil **Franč Kene**. Po končanem koncertu smo se vsi zbori zbrali v športni dvorani z domačini in ob fini pojedini in kozarčku vina iskali stare prijatelje in znance, z njimi sproščeno poklepčali in potem v poznih urah odšli proti Ljubljani. Spali smo v Dijaškem domu Tabor, našem starem znancu. V nedeljo smo zgodaj vstali in se napotili proti Šentvidu, kjer nas je že zjutraj čakala skupna vaja vseh zborov, pod dirigentsko taktirko **Igorja Švara**. Po njegovem mnenju bi seminar in generalka morala postati obveza vseh zborov, ker morajo biti, kljub množičnemu petju, v katerem lahko marsikatero pomanjkljivost

prikrijemo, vsi posamezniki in zbori dobro naučeni. Pozdravni nagovor je imel dr. Janko Zerzer, predsednik Krščanske kulturne zveze v Celovcu. Po skupni vaji in odmoru se je začel koncert. Najprej uradni del z fanfarami, pihalnim orkestrom, in slavnostnim nagovorom. Sledil je nastop vseh zborov, potem pa odhod na kosilo v prelepo gostilno pri Novem mestu. Ko smo si odpočili in nekateri med nami nabrali lipo za čaj, smo se počasi odpravili proti Zagrebu.

Miroslava-Maria Bahur

ADELA DOBRIČ JELAČA - NAŠA ADICA

Mešanemu pevskeemu zboru Slovenskega doma v Zagrebu daje posebno noto glasbenica, solistka in skladateljica **Adela Dobrič Jelača**. Hrvaško društvo skladateljev je na svoji zadnji, dvaindvajseti glasbeni tribuni, predstavilo Adelin portret in njeno glasbeno delovanje. Adela je namreč 15. septembra proslavila 60. življenjski jubilej. Rojena v Zagrebu vselej s ponosom pove, da je po očetu Hrvatica iz Novoga Vinodolskega in prav tako, da je po mami Pavli Kralj Slovenka iz Radomelj pri Kamniku, ki je bila iz glasbene družine. Glasbeno akademijo v Zagrebu je Adela končala leta 1967 in sicer na teoretično-pedagoškem oddelku, vzporedno je študirala solo petje. Najprej se je zaposlila kot pedagoginja, nato pa je delala kot glasbena urednica v redakciji zabavne glasbe na Radiu Zagreb in glavna urednica Glasbene kartoteke pri Fonoteki hrvaškega radia. Od leta 1963 je aktivno sodelovala v oktetu "Ivan Goran Kovačić", v ansamblih "Admira" in "2+2". Bila je članica vokalne skupine "Melos", od leta 1971 pa je tudi skladala in sicer najpogostejše glasbo za otroške festivale in popularne zabavne pesmi, vse to pa tudi na lastna besedila. Vidne uspehe je dosegla s skladbami za otroške muzikale. Sodelovala je na mnogih festivalih, pohvali pa se lahko tudi s številnimi nagradami. Po odhodu v pokoj leta 1993 plodno sodeluje

na področju glasbene kulture kot animator in pedagog v Zagrebškem opernem studiu, Koncertni agenciji Artagent, Koncertni direkciji Zagreb in Glasbeni šoli N.M. Koren. Adela se najraje spominja oddaj "Subotom uveče" in drugih

mednarodnih, saj je prepričana, da je glasba univerzalni jezik, vsem razumljiv, ob katerem človek lahko duhovno raste. Leta 1971 je na festivalu Melodije Istre i Kvarnerja osvojila prvo nagrado občinstva in strokovne žirije za skladbo "Ognjišče", ki jo je zapel Toni Kljaković. Na festivalih je sodelovala s še dvanajstimi skladbami, plodno sodelovanje pa beleži tudi na festivalih v Zagrebu in v Krapini. Glede na glasbeno izobrazbo goji veliko skladateljskih ambicij, ki si jih želi uresničiti tudi v Sloveniji. Ker jo že od nekdaj zanima področje glasbenih vsebin in globin, ima znanje iz teorije in tudi veliko praktičnih izkušenj, si želi postati glasbena kritičarka. Vedno in povsod si iz srca ponosno zapoje: "Slovenska mati me je rodila, na svojih prsih me dojila..." V programu omenjene Glasbene tribune so sodelovali **Lidija Percan**, **Toni Kljaković**, **Radojka Šverko**, **Marija Mlinar** na harfi, **Vitomira Lončar**, pesnik **Mladen Kušec**, **Sanja Doležal**, Vokalni ansambel "Melos", **Dražen Boić** na klavirju in **Ivan Ivica Percl**. V prvem delu so predvajali tonski zapis glasbene oddaje zabavnega programa hrvaškega radia iz leta 1976 "Predstavljamo vam Adelo Dobrič-Jelača", v drugem delu pa so gostje izvajali Adicine skladbe: Tajna iz muzikala "Zašto gnjaviš malo dijete", Volim te, Otkad ima ovog svijeta, Daj da te gledam, Ras-pjevane vode, Čuvajte se susjede, Palinčica in Ognjišče. Posamezne skladbe je Adela spremljala sama na klavirju, kot solo vokal pa je zapela tudi Bourre J.S. Bacha. Alfi Kabiljo, skladatelj in inženir arhitekture, je Adelo opisal z besedami: "Adica je bila na raznih festivalih temelj, stolp in streha mnogim zvezdam estrade."

Natja Jenko Sunčič

PRVO SKUPNO SLOVENSKO - HRVAŠKO ROMANJE V MARIJO BISTRICO

Skupno romanje Slovencev in Hrvatov v največje romarsko središče na Hrvaškem - Marijo Bistrico v soboto, 30. avgusta, je potekalo pod geslom pozdravov. Slovenci smo prišli v goste Hrvatom s pozdravom: "Bog naj srečo, sosed", Hrvatje pa so nas gostoljubno sprejeli: "Dobro mi došel, prijatelj!" Na prvem skupnem romanju se je zbralo 7 slovenskih in 5 hrvaških škofov, prisotni pa so bili tudi cerkveni dostojanstveniki iz Bosne in Hercegovine, Madžarske, Avstrije, Slovaške, Poljske. Srečanje je bilo organizirano v okviru priprav na Srednjeevropski katoliški shod, ki bo prihodnjega maja v avstrijskem Mariazellu pod geslom: Kristus, upanje Evrope. Pod vodstvom predsednikov slovenske in hrvaške škofovske konference **dr. Franca Rodeta** in **dr. Josipa Bozanića** je sv. mašo darovalo okrog 300 duhovnikov. Zbralo se je okrog 8000 romarjev, od tega 5000 Slovencev. Med mašo so se prepletale slovenske in hrvaške molitve in pesmi. Ljubljanski nadškof je v pridigi poudaril, da zgodovina ne poroča o vojnah med Slovenci in Hrvati, poznamo pa sodelovanje na različnih področjih. Na duhovnem področju je izpostavil Slovenca **Antona Mahniča**, ki je kot škof na otoku Krku skušal utrditi katoliško zavest med ljudmi. Zagrebški nadškof in kardinal Alojzij Stepinac je s svojim neomajnim zgledom utrjeval vero med Slovenci v času komunističnega preganjanja. Slovenci smo mu hvaležni za pomoč preganjanim med drugo svetovno vojno. Slovenec **Vendelin Vošnjak** je kot frančiškan deloval med Hrvati, ki so tudi začeli bostopek za njegovo beatifikacijo. Nadškof Rode je poudaril, da Evrope ne moremo graditi samo na gospodarski uspešnosti. Ne smemo pozabiti na vrednote, ki so bile temelj njenega napredka in na kulturo, ki ima korenine v krščanstvu. Žal se danes vse preveč poudarjajo razhajanja in nesoglasja, kot da med Slovenci in Hrvati ni več nobenih stičnih točk. Zato je vsa maša zvenela kot prošnja za dobre sosedske odnose. Slovensko - hrvaško srečanje se je popoldan končalo s petimi litanijami v slovenskem jeziku. Romarji so do zadnjega kotička napolnili Marijino svetišče. Lahko rečemo, da je tudi večletno delo duhovne sekcije Anton Martin Slomšek v našem društvu zgled plodnega sodelovanja med Slovenci in Hrvati na duhovnem in kulturnem področju.

Martina Koman.

Tečaji slovenskega jezika so ob ponedeljkih. Prva, začetna od 17.00 do 18.30, druga, nadaljevalna pa od 18.35 do 20.00. VABLJENI!!!!

ROMANJE NA ZAPLAZ

Zaplaz, kje je že to? Tej Marijini božji poti, ki je postala znana po letu 1800, so dolgo govorili "dolenjske Brezje". Danes ni več tako znana kot druge Marijine božje poti. Župnija Čatež s podružnično cerkvijo na Zaplazu leži nekaj km severno od Trebnjega. Čatež je postal znan zaradi pisatelja Frana Levstika, ki je napisal Popotovanje od Litije do Čateža. Danes so ta popotovanja znova oživila. V soboto, 13. septembra nas je avtobus pripeljal prav na Zaplaz. Tu smo imeli sv. mašo, kot se za romarje spodobi. Maševal je g. **Andrej Urbanc**, ki je prišel iz Celja. Maša je izzvenela kot prošnja za boljše sožitje med hrvaškim in slovenskim narodom. Bila pa je tudi zahvala za zgledno sodelovanje med Slovenci in Hrvati v naši sekciji. Pot v Šentrupert nas je peljala po dolini reke Mirne ali, kot ji tudi pravijo, dolina gradov. V Šentrupertu je ena najlepših gotičnih cerkva na Slovenskem iz 12.

stoletja. Tu smo se srečali s Tonetom Marošo, ki je bil že večkrat v Zagrebu. Po kosilu smo se ustavili še na Veseli gori. V cerkvi so pravkar obnovili baročne orgle iz 18.st. **Prof. Vinko Glasnović** jih je preizkusil, mi pa smo poslušali nenapovedan koncert. Domov smo se vračali polni lepih vtisov iz mehke dolenjske pokrajine in notranjega veselja ob vsem, kar smo doživeli.

Martina Koman

JEŽKOVİ SONGI

Prijeten in lep koncert sta nam priredila pevka **Nika Vipotnik** in njen spremljevalec na harmoniki **Tomaž Guček**. Z njima smo potovali skozi notranji svet **Frana Milčinskega** (1914 - 1988), pisatelja, urednika, igralca, režiserja, pevcu, avtorja radijskih iger, bolj znanega pod psevdonimom **Ježek**. Njegov notranji svet izraža tipično slovensko čustvovanje, tisto ki ga radi skrivamo. To je tiha, komaj izražena tragična ironija, zavita v prijazno tančico dobrohotnega optimizma in sporočila. Pomeni, da je Ježkov notranji svet hkrati tudi naš. Nika Vipotnik pravi, da Ježkove songe lahko primerjamo s šansonmi najbolj znanega francoskega in svetovnega šansonjera in poeta belgijskega rodu **Jaquesa Brela**. Slišali smo znane pesmi: Ne čakaj na maj, Pigal, Milord, Španske pesmi. Druge, kot na primer Lepo je živeti kot mrtev, Viva Cocco, V hiši št. 203, Sta dva groba Eden za Ježka eden za njegov gobec, so nas nasmejale do solza. "Rad imam glažek vinčka skozi njega se vidi sonček" so besede, ki so nas spomnile na Ježka in njegov humorističen pogled na življenje. Lepo je bilo poslušati o Ježku kot prvem slovenskem igralcu, ki je pisal o svojih čustvih.

Jelka Travorič

3. VSESLOVENSKO SREČANJE V DRŽAVNEM ZBORU REPUBLIKE SLOVENIJE

Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu je ob podpori predsednika Državnega zbora Republike Slovenije (DZ) **Boruta Pahorja** 8. julija v veliki dvorani DZ pripravila 3. vseslovensko srečanje Slovencev, tako slovenskih narodnostnih manjšin v sosednjih državah, kot tudi drugih Slovencev, ki živijo po Evropi in drugje. Namen je bilo srečanje Slovencev iz vsega sveta s predstavniki Republike Slovenije. Ti bi v skladu s 5. členom slovenske ustave morali skrbeti tudi za Slovence v zamejstvu, izseljence in zdomce ter pospeševati njihove stike z domovino. Srečanje je bila tudi priložnost za razmislek o prihodnosti slovenskega naroda, ki v precejšnjem številu ne živi v Sloveniji. Srečanja so se udeležili predstavniki slovenskih društev iz Avstrije, Italije, Hrvaške, Madžarske, Bosne in Hercegovine, Makedonije, Jugoslavije, Nemčije, Švice, Francije, Švedske, Argentine, Avstralije ... ter predstavniki ustanov, ki v Sloveniji skrbijo za stike z njimi. V pozdravnem nagovoru je predsednik DZ **Borut Pahor** podprl pobudo, da takšno srečanje postane tradicionalno in da ga vsako leto organizira slovenski parlament. Poudaril je, da se Slo-

venija odpravlja v družino razvitega in demokratskega sveta, v Evropsko unijo in v zvezo NATO, torej v pluralno društvo, kjer živijo večji in vplivnejši narodi od slovenskega. "Ob tem moramo ohraniti svojo identiteto, naš jezik, našo kulturo in jih tudi krepiti," je dodal Pahor. Minister za zunanje zadeve **dr. Dimitrij Rupel** je še posebej poudaril, da ima Slovenija moralno, politično, pa tudi ustavno zavezanost skrbeti za Slovence v zamejstvu in po svetu. Zunanje politične prioritete Slovenije ter položaj v mednarodni skupnosti so posredno in neposredno povezane s Slovenci, ki živijo v tujini. Vstop Slovenije v Evropsko unijo bo pomemben za vse Slovence. "V bilateralnih stikih med državama vedno spregovorimo tudi o problemih Slovencev v zamejstvu in po svetu," je dejal Rupel. Predsednik komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu DZ **Franc Pukšič** je poudaril, da je komisija na seji 3. junija letos sprejela pobudo o začetku postopka za spremembo Resolucije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih organov Republike Slovenije, ki jo je DZ sprejel junija leta 1996. Resolucijo je treba spremeniti v pogledu novih izzivov in možnosti, ki jih za slovenske manjšine v sosednjih državah prinaša vstop Slovenije v Evropsko unijo. Za zamejce in izseljence bo ta problematika zajeta v zakonu o odnosih Republike Slovenije do Slovencev zunaj njenih meja, ki ga pripravlja Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Državni sekretar na zunanjem ministertvu in vodja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Črtomir Špacapan** je poleg zunanje politične prioritete ter položaja Slovencev v za-

mejstvu in po svetu poudaril tudi pomen sodelovanja Urada s predstavniki slovenskih društev, posebej s predstavniki krovnih organizacij slovenskih društev v zamejstvu. Predsednik Evropskega urada za manj uporabljene jezike **Bojan Brezigar** je poudaril pomen slovenskega jezika, ki bo z vstopom Slovenije v Evropsko unijo, postal tudi njen jezik. V razpravi so sodelovali še predstavniki slovenskih ustanov, ki se ukvarjajo z manjšinami v zamejstvu in po svetu. Sledili so nagovori predstavnikov poslanskih skupin v DZ. V drugem delu srečanja so v razpravi sodelovali številni predstavniki Slovencev v zamejstvu in po svetu. Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem st. predstavlja predsednik in podpredsednik **Darko Šonc** in **Franc Strašek**. Predsednik Zveze je bil v svojem nastopu precej radikalen. Posebej je opozoril na slab odnos Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu do zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Poudaril je, da je ta odnos potrebno popraviti, ker Urad odloča po svoje in ne spoštuje predhodnih dogovorov. Dejal je, da je Zveza tisto telo, ki bi morala imeti moč in dati obvezno soglasje na sklep ali odločbo Urada in to vedno v primerih, ko se odloča o posamičnem slovenskem društvu ali Zvezi slovenskih društev na Hrvaškem. Srečanje je bilo zanimivo in koristno. Imel smo priložnost seznaniti se o delu in problemih v drugih slovenskih društvih v zamejstvu in po svetu. V času odmora in na zaključnem srečanju v avli pred veliko dvorano, ki ga je pripravil predsednik DZ Borut Pahor, so bila tudi številna srečanja s predstavniki in predstavniki drugih slovenskih društev v zamejstvu in po svetu.

Franc Strašek

Spoštovani.

Srečanja, ki jih pripravlja Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, so redka priložnost, da Slovenci na Hrvaškem opozorimo na najbolj žgoče probleme. Lani, recimo, sem spregovoril o dramatično zaostrenih odnosih med Slovenijo in Hrvaško, hkrati pa slovensko politično javnost zaprosil, naj - tudi zaradi nas - prispeva k strpnemu reševanju odprtih vprašanj. Tokrat ne bom govoril o širših političnih problemih. Opozoril bom na konkretne težave, ki jih slovenskim društvom na Hrvaškem povzročajo tisti, ki so v Sloveniji - kako absurdno! - zadolženi za pomoč Slovincem izven Slovenije. Nekaj besed bom namenil sodelovanju - ali še bolje - Nesodelovanju med Urdom za Slovence v zamejstvu in po svetu in Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem. Za uvod pa tole: cenjeni Državni zbor je pred šestimi leti sprejel Resolucije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah. Že prvi člen omenjene Resolucije je povsem jasen: "Odnos med Republiko Slovenijo in slovenskimi avtohtonimi manjšinami v sosednjih državah temelji na ustavnem načelu skrbi matične države za avtohtone manjšine in enakopravnega partnerskega sodelovanja." Poudarjam: partnerskega sodelovanja. Najpomembnejši organ oziroma institucija, s katero sodelujemo Slovenci na Hrvaškem, je Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Najpomembnejši tudi zato, ker odloča o višini finančnih sredstev in programih, ki jih bo financiral in podprl z denarjem slovenskih davkoplačevalcev. Zadržna tri leta je navada, da se pred javnim razpisom predsedniki krovnih organizacij iz zamejstva sestanemo s predstavniki Urada in pogovorimo o problemih, ki so se pojavili v letu poprej, in tudi dogovorimo o pomembnejših programih, ki jih bomo izvajali v prihodnje. Dogovorjeni sklepi so obojestranska obveznost. Ali bi vsaj morali biti. A kaj, ko ena stran na to vedno znova pozabi! Na "naši strani" dogovore spoštujemo in na njihovi podlagi izpeljemo usklajevanje med posameznimi društvi, združenimi v Zvezo slo-

venskih društev na Hrvaškem. In "druga stran"? Po objavljenem javnem razpisu in po njegovem zaključku birokrati v "komisiji" (ki bi morali biti zadolženi za skrb in stike s Slovenci v zamejstvu) meljejo po ustaljenem, lastnem načinu dela. Dogovori in sklepi tem hitreje padejo v vodo, če se v času med sprejetjem dogovora in zaključkom razpisa zamenja državni sekretar. Naknadni, tako imenovani usklajevalni sestanki v Ljubljani praviloma ne pomenijo ničesar: ko prejmemo v podpis pogodbe, vidimo, da so bili vsi dogovori, vse izrečene besede - zaman. "Komisija" je odločila po svoje, po svoji papirnati matematiki, mimo poprejšnjega dogovora z Zvezo, ne da bi spoštovala mnenje tistih, ki iz lastne prakse in izkušenj vedo, kako je mogoče ohraniti in krepiti slovensko (samo)zavest na Hrvaškem. In kar odloči "komisija", je dano dejstvo. Letos je za odločitev porabila neverjetnih pet mesecev - od 28. novembra do 23. aprila. In če prištejemo čas, predviden za pritožbe ali zahteve za preveritev utemeljenosti sklepa o dodelitvi sredstev, je mimo že pol leta. In šele po tako dolgotrajnem postopku se lahko lotimo dela - uresničevanja programov. Seveda ne tistih, ki so že zamujeni, tistih, ki zahtevajo obsežnejše priprave in obilnejša sredstva, pa tudi ne tistih, ki so zaradi izgube časa preprosto propadli. In kaj na naša vzpodbujanja k hitrejšemu delu in k spoštovanju dogovorov pravijo v Ljubljani? Nič. Številke mobilnih telefonov odgovornih posameznikov so - državna skrivnost. Na javno dostopnih telefonskih številkah pa odgovorni niso dosegljivi, saj so, jasno, na sestanku, na kolegiju, na poti, v Državnem zboru, na komisiji, na koordinaciji itn.

Ob koncu tega nastopa, ki najbrž ni ravno tipičen za takšno priložnost, bi se rad vrnil k začetku, k prej omenjeni Resoluciji. In k čarobni besedi - partnerstvo. Pozivam odgovorne, da pokažejo več zanimanja in posluha za Slovence na Hrvaškem. Da pri izpolnjevanju ustavnih, zakonskih in javnih nalog po načelu partnerstva upoštevajo tudi mnenja slovenskih društev na Hrvaškem.

Darko Šonc

SKUPŠČINA ZVEZE SLOVENSKIH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Skupščina Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je bila letos, zaradi prenove Slovenskega doma, šele 16. julija. Skupščino je vodil predsednik Zveze **Darko Šonc**, ki je ugotovil, da so prišli predstavniki vseh slovenskih društev na Hrvaškem, razen društva "Dr. France Prešeren" iz Šibenika in društva "Istra" iz Pulja. Predsednica nadzornega odbora Zveze **Marijana Košuta** iz Reke je v svojem poročilu govorila, da je Zveza v letu 2002 poslovala v skladu s predpisi in da nepravilnosti ni bilo. **Darko Šonc** je skupščino seznanil z dejavnostmi v slovenskih društvih - članicah Zveze. Poudaril je, da so tista društva, ki so po predpisih in pravočasno oblikovala in poslala svoje programe, dobila finančno podporo iz Republike Slovenije in Republike Hrvaške. Društva, ki so zamudila ali programov niso poslala, pa so ostala brez finančne pomoči. "Trudimo se, da vsi ta društva dobijo naknadno vsaj minimalna sredstva za obstoj," je dejal predsednik Zveze **Darko Šonc**. **Franc Strašek** je skupščino seznanil z dejavnostmi predstavnikov Zveze z državnimi in nevladnim telesi Slovenije in Hrvaške. Poudaril je o številnih sejah Saborskega odbora za narodnostne manjšine in pododbora za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin, dejavnosti Sveta narodnostnih manjšin Republike Hrvaške, Urada za nacionalne manjšine Republike Hrvaške in Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Republike Slovenije. Poudaril je, da so pri nastajanju novega Ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin tudi sami sodelovali in seznanil skupščino, da je dosedanji Svet narodnostnih manjšin postal telo hrvaške vlade, dosedanji vladni Urad za narodnostne manjšine pa strokovna služba Sveta za narodnostne manjšine, v katerega vlada imenuje člane iz manjšin. Izrekel je pričakovanje, da bo vlada vanj imenovala tudi slovenskega predstavnika.

Franc Strašek

ŠIBENIK: KNJIŽNICA KOT AGREGACIJA ZA KOMUNIKACIJO

Knjižnica Sevnica, Valvazorjeva knjižnica Krško in Knjižnica Brežice so darovale 580 knjig za Knjižnico SKD "dr. France Prešeren" Šibenik. Projekt in medkulturno sodelovanje z društvom so uresničili MePZ KD "Franc Bogovič" Dobova, Trobilni sekstet Gasilske godbe na pihala Loče in KD Žarek Brežice, ki je šibeniškemu slovenskemu društvu še posebej poklonil avtorske izdaje knjig (**Dragice Dani** in **Rudija Stoparja**) in skupinske izdaje zbornikov. Sam projekt so poleg posavskih knjižnic podprli še Občina Brežice, Ministrstvo za zunanje zadeve, Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, ter nekateri drugi. Če imajo pesem, besedo in glasba dušo tistih, ki jo ustvarjajo in poustvarjajo, so rojakom sredi Dalmacije v šibeniškem "Katoliškem domu" člani vseh treh omenjenih društev prinesli prav to - lepo zapete pesmi in lepo zaigrane melodije slovenskih skladateljev ter avtorsko besedo literatov, obarvano z narečno melodijo slovenskih pokrajin po ideji člana **Žarka Rudija Mlinarja**. Kulturni program je dopolnila Ženska pevka skupina Prešernovke, ki je letos na 34. taboru slovenskih pevskih zborov v Stični požela velik uspeh, ter prisrčna skupina mladih recitatorjev, potomcev naših rojakov - **Tea, Lea** in **Stipe Fistihič** ter **Paško** in **Petra Guberina** z recitacijami pesmi Otona Župančiča. Občino Brežice je predstavljala svetnica **Milena Jesenko**, ki je rojakom prenesla pozdrav župana mag. **Andreja Vizjaka** in med drugim v govoru dejala: "...Vse bolj postaja naša last zavest, da nas bodo cenili drugi toliko, kolikor cenimo sami sebe, svoj jezik, svojo kulturo. Pa tudi po tem, koliko smo sposobni spoštovati jezik in kulturo drugih narodov. Vedenje, da je vsaka Slovenka, vsak Slovenec, ki je našla, našel svoj dom daleč stran od Pohorja, Pece, Triglava, Slavnika, prekmurskih ravnic, kraških borov, dolenskih in posavskih gričev, del naše slovenske družine, je pogojevalo podporo Občine Brežice projektu zbiranja knjig za slovenska društva v tujini. Z zavestjo, da človek ne živi samo od kruha, naj vas slovenska beseda in misel, zapisana na straneh vsake od 580 knjig, ki jih boste vi, vaši otroci, vnuki vzeli v roke, vodi v svet besedne umetnosti in lepote. Želim vam toplega sožitja v tem lepem dalmatinskem mestu." Predsednica šibeniškega društva **Mira Knežević** pa je povedala, da je v društvu veliko entuziazma, da si želijo sedaj najprej urediti knjižnico, vpeljati dopolnilni pouk slovenskega jezika ter ustanoviti še literarno in slikarsko sekcijo ter sekcijo ročnih del, saj se v društvu radi družijo in zapojejo. Svoja občutke je izrazila s temi besedami: "Prisrčna hvala knjižnicam in vsem ostalim donatorjem. Vsi ste nas neskončno ugodno presenetili, vse skupaj je nepozabno darilo. **Hvala Branku Bogoviču, Franciju Keneju** in **Natji Jenko Sunčič**, ki so tako združno delovali in toliko lepega pripeljali k nam." Po izmenjavi spominskih daril so Prešernovci goste povabili k prijetnemu druženju, jih pogostili in posladkali s slovenskimi slaščicami, ki so jih Prešernovke spekle same.

Natja Jenko Sunčič

KPD BAZOVICA REKA

Svet slovenske manjšine za mesto Reka - izvoljen oz. bolje rečeno potrjen 18. maja, saj protikandidatov na teh volitvah ni bilo, - se je na povabilo mestnih oblasti v začetku julija sešel na ustanovitveni seji, sprejel statut in po enakem ključu kot na volitvah izvolil oz. potrdil edinega predlaganega kandidata za predsednika oz. njegovega namestnika.

Za svojega predsednika je svet potrdil **Milana Grlico**, sicer sedanjega podpredsednika Bazovice, ki je na volitvah prejel največ glasov, njegov namestnik pa je **Boris Rejec**. Program dela, ki naj bi bil prav tako predvidoma sprejet na tej seji, pa je preložen na jesen. Milan Grlica se je kot predsednik sveta slovenske manjšine na Reki 10. septembra na sedežu Unije Italijanov udeležil tudi pogovorov lokalnih manjšinskih predstavnikov s strokovno skupino Sveta Evrope. Delegacija Sveta Evrope je obiskala Reko med štiridnevno obiskom na Hrvaškem, ki je potekal v okviru programa "Kulturna politika in kulturna različnost". Vanj naj bi se vključila tudi Hrvaška, njegov namen pa je promovirati večkulturnost. V središču pozornosti vseh pogovorov je bil odnos med večinsko in manjšinskimi kulturami, posebej zastopanost slednjih v medijih. Sestanek s predstavniki Sveta Evrope minulo sredo na Reki pa je pravzaprav napovedal 6. svetovno ministrsko konferenco Mednarodne mreže za kulturno politiko in konferenco ministrov za kulturo Sveta Evrope, ki naj bi potekali od 16. do 22. oktobra v Opatiji.

DAN DRŽAVNOSTI

RH IN RS

V Bazovici so tudi letošnji Dan državnosti Hrvaške in Slovenije proslavili s kulturnim programom in priložnostnim druženjem, kar so tudi kot zaključno prireditev v sezoni organizirali na prostem, v le-

pem vrtu, dovolj velikem za vse aktivne člane. Prisotne je pozdravil predsednik društva **Vito Vitaz**, s himnama obeh držav pa je večer napovedal Mešani pevski zbor pod vodstvom **Franja Bravdice**. Krajši koncert so popestrile recitacije **Bože Grlica** in **Damirke Vuković**, potem pa so zaplesali mladi člani plesne skupine. V drugem delu večera je gost iz Slovenije, znani in priljubljeni **Bojan Metelko**, s harmoniko in venčkom glasbe Avsenikov povabil vse obiskovalce na sproščeno druženje, ki je ob pesmi in plesu potrajalo še dolgo v noč.

GOSTOVANJE MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORA IVAN CANKAR IZ VRHNIKE

V okviru sodelovanja z društvom iz Slovenije je konec maja na Reki gostoval Mešani pevski zbor Ivan Cankar iz Vrhnike. Prvi del večera je izpolnil krajši koncert domačega mešanega pevskega zbora Bazovice, pod vodstvom Franja Bravdice, zatem pa je predsednik društva **Vito Vitaz** pozdravil goste in jim izrekel dobrodošlico. Program je začela predsednica zbora "Ivan Cankar" Helena Hren - Vencelj, s Cankarjevo črtico "Sveto obhajilo", nadaljeval pa ga je zbor s koncertom v glavnem sakralnih pesmi, posnetih tudi na zgoščenko, po katerih je zbor poznan. Zbor pod geslom "Glasba ne pozna meja" prepeva sicer vse zvrsti glasbe, za sakralno pa je pevce navdušil predvsem sedanji zborovodja **Lovro Grom**.

Zbor "Ivan Cankar" je nastal skoraj pred tridesetimi leti kot Moški pevski zbor Industrije usnja Vrhnika, ki so se mu pozneje pridružile pevke zbora Sinja gorica, leta 1994 pa še pevci Pevskega društva Logatec. Danes je to 46-

članska skupina, ki s petjem in prijateljstvom povezuje dve sosednji občini, Vrhniko in Logatec.

MEPZ BAZOVICA V SLOVENIJI

MePZ Bazovica je sezono sklenil z dvema srečanjima v Sloveniji: v začetku junija je znova sodeloval na občinski pevski reviji v organizaciji Zveze kulturnih društev Ilirska Bistrica, katere članica je od lani tudi Bazovica, z nastopom v dvorani OŠ v bližnjem Podgradu. Pevci pa so tudi letos zapeli v Šentvidu pri Stični in to na predvečer Tabora, na koncertu zamejskih zborov, kot tudi na samem pevske srečanju dan pozneje.

ZLATA PLAKETA - GRB MESTA REKE

Hkrati z novim uspehom dramske skupine pa je društvo Bazovica prejelo novo priznanje, ki mu ga je dodelil Odbor za nagrade Mesta Reke v okviru praznovanja Sv. Vida, zaščitnika mesta. Zlato plaketo-Grb Mesta Reke kot priznanje za 55-letno dejavnost in obogatitev ljubiteljske kulture je slovesno izročil reški župan **Vojko Obersnel** na slavnostni seji Mestnega sveta, ki je potekala v Narodnem gledališču "Ivana pl. Zajca". V imenu društva je plaketo prejel predsednik Bazovice **Vito Vitaz**.

SPRIČEVALA DOPOLNILNEGA POUKA SLOVENSKEGA JEZIKA

V učilnici Slovenskega doma na Reki je bilo 18. junija zvečer posebej slovesno. Učiteljica dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture **Marija Donadić** je namreč že deseto leto zapored podelila spričevala, tokrat 38 potomcem slovenskega rodu in vsem, ki so se pri tem pouku želeli naučiti slovenščine. Za trud je pohvalila vse svoje učence, ki so v minuletem letu v treh skupinah obiskovali pouk slovenskega jezika po štirih šolskih urah na teden. Ob tej priložnosti je tudi predstavila najboljše literarne spise. Na svečanosti se je poleg učencev zbralo tudi precej staršev, med katerimi sta bila gotovo najbolj ponosna starša petnajstletne **Martine Grlica** in njenega brata, sedemnajstletnega **Andreja**, saj sta pouk redno obiskovala vsa ta leta in ga vpisala hkrati z osnovno šolo oziroma leto pred njo. Učenci dopolnilnega pouka v Bazovici pa so se tudi letos udeležili poletne šole učenja slovenščine v Sloveniji, v Teznu pri Mariboru.

OBNOVA NAŠIH PROSTOROV

Rojaki na Reki so tudi letošnje poletje izkoristili za lepši videz

lovenskega doma. Po lanski uretvi pročelja je vodstvo tokrat lenilo urediti dvorano za prireditve in čudovit vrt, ki skoraj v loti obkroža poslopje. Dela bodo predvidoma končana v začetku tobra in to bi - po prvi adaptaciji ob 50-letnici društva leta 1997, začeti na pobudo tedanjega predsednika **Vinka Žiberta** - pomenilo v celoti popolno ureditev slovenskega doma, v katerem se slovenski Slovenci zbirajo že več kot stoletja. Storjeni pa so tudi prvi koraki za ureditev knjižnice. Izredni člani so poleti popisali obsežen del knjižnega fonda, ki šteje dobrih tri tisoč knjig, zbranih v minulih desetletjih. S strokovnimi nasveti je priskočila na pomoč mlada rojakinja **Andreja Čilić**, sicer knjižničarka v reški mestni knjižnici.

KLUB ŠTUDENTOV IN PLANSKA SKUPINA

Klub študentov Bazovica je deloval tudi na letošnjem srečanju mladih Draga 2003 v poletni šoli učenja slovenščine na otoku Čiovu pri Splitu. Planska skupina, zelo aktivna že v prvem letu svojega delovanja, je zlete pripravila tudi poleti. Najprej so se v okviru izseljenskega tabora udeležili pohoda na Triglav, odpravili pa so se tudi na Krško in Slivnico ter sezono zaključili z dvodnevno izletom na Krško jezero.

NOVA PREDSTAVA DRAMSKÉ SKUPINE ANTRAKS

Dramska skupina Bazovica je 14. maja pred reškim občinstvom uprizorila svojo novo predstavo, komedijo **Antraks**. Dvorana Slovenskega doma je bila tudi tokrat polna do zadnjega kotička, obiskovalci pa so z zadovoljstvom spremljali komedijo, prirejeno po besedilu reškega novinarja **Eda Stojčiča** in v režiji legendarnega Alojza Usenika. Gre za sedem delovnih zgodb iz vsakdanjega družinskega življenja, prirejenih z Stojčičevih knjižnih uspešnic "Moja žena mene vara" in "Tova-

riš Tito je kriv za vse". Širšemu občinstvu in v Sloveniji jo je društvo predstavilo 23. maja, v slikovitem mestecu Stari trg pri Ložu, domačemu na Reku pa v dvorani društva teden dni pozneje.

Premiera v starotrški dvorani Doma kulture, na povabilo tamkajšnjega Delavsko-prosvetnega društva "Svoboda-Loška dolina", je bila uspešna, saj so gledalci dogajanje na odru med predstavo večkrat nagradili z navdušenim ploskanjem in pokazali, da razumejo zasvojenost z mehiškimi nadaljevalkami, globalne probleme kot sta otoplitev in terorizem, prav tako se še dobro spominjajo minulih časov tovariša Tita in samoupravljanja. Prava zvezda večera je bil seveda legendarni **Alojz Usenik**, kot režiser in v glavni vlogi očeta, tudi tokrat odigrani z velikim žarom in neverjetno energijo. V vlogah matere in hčerke sta bili odlični sestre **Kristina** in **Barbara Riman** in v več vlogah študent **Simon Gregorn** in domačin **Vlado Biljčević-Buco**, medtem ko je šepetalka **Zdenka Jelovčan**, ki je tudi dala pobudo za postavitev Stojčičevega besedila na oder, tudi tokrat uspešno odigrala manjšo, vendar opazno vlogo. Ob koncu predstave se je avtorju in igralcem v imenu gostitelja zahvalila predsednica tamkajšnjega središča kulturnega življenja, DPD "Svoboda-Loška dolina" **Andreja Buh**, prisotnim pa se je za obisk in povabilo zahvalil predsednik reške Bazovice **Vitimir Vitaz**. Komedijo "Antraks" sta si med drugimi ogledala tudi predstavnik Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, svetovalec za gledališče **Jurij Rudolf** iz Ljubljane in voditeljica izpostave v bližnji Cerknici, **Jožica Mlinar**. Dramska skupina je svojo novo predstavo teden dni pozneje uprizorila pred reškim občinstvom. Društvo je po predstavi pripravilo tudi manjše srečanje z izvajalci predstave, ki so jo spremljali tudi številni sodelavci Alojza Usenika iz reškega gledališča "Ivana pl. Zajca" in novinarji Novega lista, sodelavci **Eda Stojčiča**.

Marjana Mirković

DOŽIVETJA KLEKLJARIC IZ SPLITA NA 22. ČIPKARSKEM FESTIVALU V IDRIRIJI

Prišel je pričakovani dan, 20. avgust, ko smo z našimi čipkami odpotovali v Idrijo na mednarodni Čipkarski festival. Članice "Združenja slovenskih klekljaric in vseh, ki imajo čipke radi" so nas presenetile s svojo gostoljubno prisrčnostjo, dobro organizacijo ter nesebično pomočjo, ki so nam jo nudile v času bivanja v Idriji. Koliko truda so le vložile, posebno gospa **Dragica Urbas - Keravica** in gospa **Marija Osredkar**, ki sta nas povsod vestno spremljali. Imeli smo čast, da je našo številno delegacijo (bilo nas je kar 14), na čelu s predsednikom Slovenskega društva "Triglav" Split **Boštjanom Kordišem**, sprejel župan občine Idrija **Damjan Krapš**. Po prisrčnih pozdravnih besedah ter izmenjavi daril, smo naše srečanje "okrepili" z zdravico, ki smo jo skupaj z gospodom Kavčičem tudi zapeli. 21. avgusta smo po pozdravnih besedah Marije Osredkar, predsednice Združenja slovenskih klekljaric, ter po pozdravnih govorih župana Damjana Krapša, predsednika društva SDT Split Boštjana Kordiša in mojih najiskrenjših dobrih željah, v galeriji pri Črnem orlu odprli našo razstavo čipk. Slavnostno otvoritev so obogatili še učenci glasbene šole in pevka **Anja Vencelj** ob spremljavi **Marije Rijavec**. Razstavo si je ogledalo veliko obiskovalcev, ne le domačini, temveč tudi številni gosti festivala. Me, splitske Slovenke, smo občutile, da je veliko zanimanje, občudovanje in pohvale zaslužilo prav dejstvo, da smo uspele idrijsko čipko prenesti izven meja matične domovine, v Split. Pohvalili so nas, kako so naše čipke lepo in natančno sklekljane, na kar smo zelo ponosne. Obenem je to tudi vzpodbuda, da se bomo trudile in izdelovale še lepšo in bogatejšo čipko tudi v prihodnje. 22. avgusta je bil z dviganjem zastave in bogatim ognjemtom odprt letošnji 22. Čipkarski festival Idrija 2003. Posebna čast dvigovanja festivalske zastave je tokrat pripadla prav meni. Ni besed, s katerimi bi lahko izrazila občutke v teh trenutkih, to je zares nekaj prečudovitega, nepozabnega. Koliko lepote, umetnosti in spretnosti v klekljanju smo videli te dni; od mednarodnih čipkarskih razstav, domačih, prisrčnih otroških, do domačink, ki so na mestnih ulicah pokazale obiskovalcem kako nastaja čipka. Čeprav sama klekljam, sem se vedno znova spraševala kako je mogoče, da spretni prsti deklet in žena ustvarjajo nekaj tako čudovitega. Idrija v času festivala zaživi. Na vsakem koraku so razne zabavne in kulturne prireditve, tekmovanja odraslih klekljaric in otrok, delavnice, strokovna predavanja, degustacije, sejmi, živahna srečanja pred okrepčevalnico Soča ob ritmu domačih poskočnic. Me klekljarice iz Splita smo se družile predvsem s članicami idrijske čipkarske sekcije. Izmenjevale smo izkušnje, se seznanjale z različnimi novicami iz sveta čipke. Veliko nam pomeni, da smo stkale nova prijateljstva, spoznali Fani, Anico, Marijo, Bojano in mnoge druge, ter z njimi preživele prijetne trenutke. Tudi naša srečanja z ljudmi, katerih nesebično delo je botrovalo uspešnosti čipkarskega festivala, so nas oplemenitila in vzpodbudila. Obljubile smo si, da to srečanje ni zadnje. Čeprav daleč od domovine, se bomo trudile, da ga čimprej ponovimo, po možnosti v Splitu. Zdaj v našem slovenskem društvu obujamo spomine in prenašamo nepozabne vtise članom društva in vsem tistim klekljaricam, ki se niso mogle udeležiti festivala. Pripovedujemo o mnogih doživetjih v zibelki klekljane čipke, o toplem sprejemu, pohvalah in lepih besedah, ki nas sedaj hrabrijo, da še naprej pridno klekljamo. Vsem, ki so nam omogočili udeležbo na festivalu in nam pri tem pomagali, se še enkrat toplo zahvaljujemo. Lep pozdrav od vseh klekljaric iz Splita

Anka Perak - Šebenik

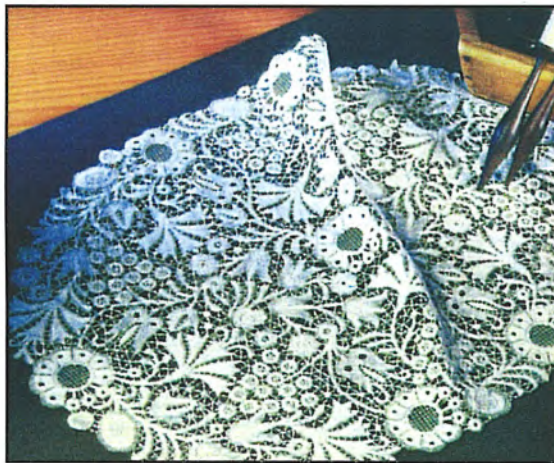
NEPRETRGANE NITI ANKE ŠEBENIK - PERAK

Nikdar ne bom pozabila navdušenja predsednika našega društva Triglav v Splitu, gospoda Boštjana, ko mi je ob srečanju ves razburjen rekel: "Imeli jo bomo - tudi idrijsko čipko bomo prinesli v Split, med splitske Slovence, med someščane Splitčane. Je že tu. Danes se je v naše društvo včlanila Idrijska Anka Perak, ki zna klekljati in je pripravljena svojo večino pokazati še drugim." Lepo, sem pomislila, tako bom to ročno spretnost, ki sem jo do zdaj srečevala v časopisih, prodajalnah s spominki, razstavah, spoznala tudi podrobneje, naše delovanje pa bo pestrejšje in bogatejše. Pa nisem spoznala samo čipke. Ko sem odgrnila čipkasto kopreno, sem med svilenimi nitmi odkrila osebo, v kateri so bila, na moje veselje, združena vsa najdražja bitja iz moje mladosti: mama, sestra, tete, učiteljice, profesorice, prijateljice. Spoznala sem mojo drago, toplo gospo Anko. Vedno razpoloženo, vselej pripravljeno za prijeten pogovor, nasvet, nasmeh, z roko pod roko s svojim soprogom vedno prisotno na vseh prireditvah in dogajanjih v društvu. Kadarkoli sem s slovensko besedo poskušala olepšati slovenski praznik v Splitu in mi je pogled

zaplaval med obiskovalce v dvorani, se je vselej ustavil na vlažnih, iskrečih očeh gospe Anke. In potem sta bila moja beseda ali stih še bolj slovesno izrečeni. Zares sem vesela, da ste ji v vašem časopisu namenili posebno mesto. Vesela sem ne samo zato, da boste izvedeli nekaj o njeni življenjski poti, ampak tudi, ker boste lahko videli, da vsa ta dolga leta daleč od doma ni negovala in ohranjala samo čipke, ampak tudi lepoto svojega jezika. Rodila se je v Idriji leta 1926. Oče Josip je bil rudarski nadzornik in je delal v topilnici živega srebra, mati Katarina je bila gospodinja. Stanovali so v Podgorah, v Gregorčičevi ulici. Brat Mirko še zdaj živi s svojo družino v Idriji. Osnovno šolo v italijanščini je obiskovala v Idriji, srednjo končala v Gorici. Ob vstopu v osnovno šolo jo je mama vpisala tudi v čipkarsko šolo, ki jo je Anka obiskovala vse do konca osnovne. Rada se spomni svojih učiteljic **Sedejeve, Čerinove** in učiteljice Juste. Bile so zelo stroge, kar seveda otrokom ni bilo preveč všeč, saj so morali parati in ponavljati vzorce, vse dokler niso bili lepo izdelani. Takrat še niso razumeli, da se bodo samo tako naučili pravilno in lepo klekljati. "Bulo ali blazino smo puščali kar v šoli, doma sem zato imela drugo, da sem vsak dan vsaj malo klekljala - da ne bi pozabila", bi rekla moja mama. Tudi ona je rada klekljala. Če je le imela kaj časa, je vzela v roke bulo in spretno prepletala in križala klekeljne. Klekljala je za čipkarsko zadrugo Lapajne, ki je takrat odkupovala čipke in jih prodajala. Zaslужek ni bil velik, vendar sva se z bratom vedno, kadar je mama "odrezala" (tako bi rekle domače klekljarice), zelo veselila, ker je takrat vselej kaj kupila." pravi danes Anka. Klekljanje jo je vedno bolj veselilo, posebno ko je naredila prve vzorce, male prtičke in čipko za robčke. Z bulo je rada prisledla k svojim sedem klekljaricam: **Zorki Žigon, Mici Poljanec, Rozi Mikuš-Bončina** in še drugim. Poleti so svoje mizice prinesle na dvorišče in tam na toplem soncu ustvarjale. To so bile zelo spretnne mojstrice in od njih se je Anka marsičesa naučila.

Po drugi svetovni vojni, jeseni leta 1945, se je zaposlila kot učiteljica v Osnovni šoli Klanec-Ocizla blizu Kozine-Hrpelj. "Bila sem prva slovenska učiteljica, kar so vaščani zelo cenili in se veselili, da so dočakali dan, ko se njihovi otroci v šoli zopet učijo materinega jezika in govorijo slovensko. Ljudje so me spoštovali in med njimi sem se zelo lepo počutila. Še danes rada obiščem te kraje, čeprav je minilo mnogo let in je znancev vedno manj." pravi Anka. Tu je spoznala tudi svojega življenjskega sopotnika in se leta 1948 z njim poročila. Soprogovala služba je zahtevala večkratno selitev v Reko, Sarajevo, Ljubljano in nazadnje v Split.

Na teh poteh ji je bila zvesta spremljevalka njena bula s klekljarskim priborom. "Kjerkoli sem jo postavila na mizo so jo ljudje občudovali. Spominjam se dobro, da je v Sarajevu prišel na obisk zdravnik in me vide klekljati. Dolgo je opazoval in občudoval čipko in potem vzdiknil: "V ste umetnica!" "Ne jaz, le čipka je umetnica," sem odgovorila. Verjamem, da vse Idrijske, ki odhajajo v svet, s seboj nesejo tudi bulo, kajti klekljanje te tako prevzame, da ne moreš več brez nje. Ko začneš novi vzorec, te sam od sebe priganja, da ga čimprej končaš, da bi se lahko potem lahko užival ob njegovi lepoti." Leta 1955 se je preselila v Ljubljano in se zaposlila kot vzgojiteljica v vrtcu dr. France Prešeren. Čeprav nima veliko prostega časa - družina, otroci in še druge dejavnosti - je bila vselej prišla na vrsto. Klekljala je, da bi čipko lahko podarila prijateljem, ki so jo znali ceniti. Ankin nemirni čolnič življenja je leta 1964 pristal v 1700 let starem mestu pod Marjanom, v srcu Dalmacije, v Splitu Hrepenenje njenega moža - Dalmatinca po modrih morskih gladinah je bilo močnejše od zelene lepote slovenskih hribov in gozdov, tudi od bele Ljubljane. Anka je v Splitu delala kot vzgojiteljica v otroškem vrtcu zdaj pa je že 20 let upokojena. V prostem času zelo rada sede za bulo "Moj dom in domove mojih otrok krasijo čipke, ki sem jih sama naredila. Skrbno hranim tudi nekaj maminih čipk, zame posebno dragocenih saj so spomini nanjo, ki me je, poleg čipkarske šole, naučila te spretnosti in v meni prebudila ljubezen do klekljanja. Zelo sem ji hvaležna za to,"

pripoveduje Anka in dodaja: "Jaz, ujeta v morskno mrežo, in mož vpleten v pajčolar idrijske čipke, sva tako preživela že 55 skupnih let, rodila sta se nama dva otroka, imava štiri vnuke in enega pravnuka." Anka je vedno pripravljena na nove izzive. Tako je v Splitu spoznala paško, lepoglavsko in hvarsko čipko. Posebno jo je navdušila nežna hvarska, ki jo iz nitk agave izdelujejo benediktinke na Hvaru. Pa tudi v pletenju in šivanju ribiških mrež je vselej videla simbolično povezanost z njenim rodnim krajem, z vezanjem idrijske čipke. Oboje zahteva potrpežljivost, vztrajnost, natančnost in predanost, oboje odločno kljubuje času in se upira pozabi. V okviru slovenskega društva TRIGLAV Split, ki deluje že enajst let, je leta 1996 organizirala tudi tečaj klekljanja idrijske

čipke. "Spet sem postala učiteljica, tokrat klekljanja in voditeljica skupine, ki naj bi poskrbela, da se ta kulturna dediščina ohrani med nami in krasimo domove novih rodov ob obali morja, ki obliva obe naši domovini." Začetek je bil težak vendar danes že 21 splitskih klekljaric pridno prepleta tanke niti vezene in prijateljstva. Do sedaj je tečaj obiskovalo 31 klekljaric. Imele so že sedem razstav: pet v Splitu, po eno v Karlovcu in Šibeniku. Prvič so mestu Splitu pokazale to prelepo čipko v elitnih prostorih Etnografskega muzeja. "Ker takrat še nismo imele dovolj svojih ročnih del, smo pobrskali po dotah vseh v Splitu živčih Idrijskank in si jih nekaj tudi sposodili v Idriji." pripoveduje Anka. Za razstavo je vladalo veliko zanimanje in Splitčanke so bile zelo navdušene. Kar nekaj se jih je takrat vpisalo v tečaj, vse še danes prav rada in lepo kleklja. Čipka je seveda v ponos Slovenskemu društvu v Splitu, velikokrat tudi njegova promocija, saj smo npr. na mednarodnem turističnem sejmu INTERSTAS prav mi z njo predstavljali Slovenijo. Redno spremljamo nove tokove v svetu čipkarstva v domovini Sloveniji. Smo član Zdrženja slovenskih klekljaric in vseh, ki imajo čipke radi. Zdrženje nam pošilja tudi Čipkarski bilten, ki nas seznaja z dogajanjem v Sloveniji in po svetu, v Klekljarskem kotičku najdemo veliko koristnih strokovnih nasvetov, pa tudi mi se radi oglašamo s svojimi prispevki. Izpolnila se mi je želja, da vam povemo, kako klekljamo v Splitu. Naša čipka mogoče nima tako kakovostna, ima pa drugo posebno vrednost. V tanke, krhke nitke je vpletena ljubezen, ki jo v tujini čutimo do naše domovine Slovenije. Močno si želimo, da pesem klekeljnov v Splitu nikoli ne bi utihnila, da b zazvenela izpod prstov mladih generacij in jim bila s svojo izredno lepoto v okras in ponos.

Vera Hrga, učiteljica dopolnilnega pouka slovenskega jezika v Splitu

SVET SLOVENSKE NARODNOSTNE MANJŠINE MESTA ZAGREB

18. maja so bile na Hrvaškem organizirane volitve za člane Sveta narodnostnih manjšin v enotah lokalne samouprave. Na osnovi Ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin na Hrvaškem (Ustavni zakon) je Slovenski dom pravočasno pri ustreznem organu vložil seznam 25 kandidatov, ki jih je predlagal zagrebški Slovencem v Svet slovenske narodnostne manjšine mesta Zagreba. Za-

grebški Slovenci so predlog kandidatov sprejeli in v Svet izvolili: **Darka Šonca, Olgo Šikovec-Luncer, Silvina Jermana, Franceta Straška, Marijana Horna, Miroslavo-Mario Bahun, Polono Jurinić, Ivanko Nikčević, Antona Laha, Katarino Furjan, Franceta Ropa, Luko Hribarja, Silvestra Kmetiča, Cvetano Matko, Nado Gajdarov, Ireno Hribar-Buzdovačić, Olgo Tkalčec, Hedviko Čeranić, Marijana Dirnberka, Darjo Lovak, Marijo-Ano Nemec, Katarino-Božico Latinčič, Boruta Gulića, Jasno Kotrle in Vasilija Tovarloža.** Ustanovno sejo Sveta slovenske narodnostne manjšine mesta Zagreb je 7. junija sklicala in ji predsedovala zagrebška županja **Vlasta Pavić.** V pozdravnem nagovoru je poudarila visoko raven in demokratičnost Republike Hrvaške, ki jo namenja narodnostnim manjšinam

za njihov nemoteni razvoj. Presedovanje seje je prepustila Marijanu Hornu, kot najstarejšemu članu Sveta slovenske narodnostne manjšine mesta Zagreb, vse dokler za predsednika Sveta ni bil izvoljen Darko Šonc. Ta se je članom zahvalil za zaupanje in na mesto namestnika predlagal Franceta Straška. Predlog je bil sprejet in oba sta bila potrjena s tajnim glasovanjem. Prisotni so sprejeli statut Sveta slovenske narodnostne manjšine mesta Zagreb, ki daje možnost sprožitve postopka za registracijo Sveta pri ustreznem državnem organu, bančni račun ... Določena je bila skupina za pripravo programa dela do konca leta in skupina za pripravo finančnega načrta za leto 2003. Sklenjeno je, da se program dela in finančni načrt za leto 2003 razpravita in sprejmeta na prihodnji seji.

Franc Strašek

SREČANJE PREDSTAVNIKOV NARODNOSTNIH MANJŠIN REPUBLIKE HRVAŠKE V CENTRU ZA ČLOVEKOVE PRAVICE V ZAGREBU

Na podlagi raziskovalnega projekta "Nacionalne manjine u procesu izgradnje održivog mira" je zagrebški Center za mirovne študije 16. julija organiziral srečanje s predstavniki narodnostnih manjšin na Hrvaškem. Razpravljali so o težavah, s katerimi se spopadajo pripadniki manjšin na Hrvaškem pri uresničevanju svojih pravic. Srečanje je vodila **Anja Šmid** - koordinatorica programa "Mirovne študije". Navzoče je seznanila, da so nanj povabili številne predstavnike oblasti, ki pa se niso odzvali. Slovence na Hrvaškem je v imenu Zveze slovenskih društev predstavljal **Franc Strašek**, ki je med drugim opozoril na dve nerešeni zadevi, s katerimi se Slovenci na Hrvaškem pred ustreznimi državnimi telesi spopadajo že več let: vrnitev Slovencev, kot manjšine v hrvaško ustavo in prizadevanje, da bi dobili svojega poslanca-Slovenca v Hrvaškem Saboru.

CENTER ZA ČLOVEKOVE PRAVICE V ZAGREBU

Po devetih letih je Urad visokega komisariata Združenih narodov za človekove pravice na Hrvaškem zaprl vrata. V začetku leta 2003 pa je v Zagrebu začel delovati Center za človekove pravice, ki je nastal kot projekt sodelovanja med hrvaško vlado in Visokim komisariatom. Center je razdeljen na dva oddelka: za informiranje in raziskovanje ter za programe in dejavnosti. Center poleg tega ponuja brezplačno uporabo svojega prostora in opreme organizacijam in skupinam za zaščito človekovih pravic za organiziranje konferenc (vključno s tiskovnimi konferencami), seminarje, okrogle mize in podobno. Vsi, ki menijo, da so jim bile kršene človekove pravice, lahko v centru dobijo navodila o tem, pri katerem vladnem ali nevladnem organu lahko poiščejo rešitev svojega problema. Vendar pa Center ne nudi konkretne pravne pomoči v morebitnem sporu pred državnimi ustanovami. Naj še dodam, da Center razpolaga z literaturo o pravicah otrok, enakopravnosti spolov, pravicah manjšin, pravici do obveščenosti, svobodah mišljenja, tiska, združevanja, govora, ugovora vesti, pravicah izgnancev in drugih temeljnih človekovih svoboščin.

Franc Strašek

IVO JERMAN

NAJJSTAREJŠI

AKTIVNI ČLAN

“NAKIČ-a”

Bliža se 75. obletnica našega društva in to nas je spodbudilo, da smo malce pogledali po arhivu društva. Posebej nas je zanimalo, kaj se je pisalo v prošvetno informativnem listu Odmevu, glasilu Narodne knjižnice in čitalnice v Zagrebu (NAKIČ). In tako smo v 2. letniku Odmeva, v številki 2, ki nosi datum 23. marca 1933, lahko prebrali, da je bil član Odbora šahovske sekcije naš Ivo Jerman, ki je tudi igral v šahovskem moštvu tega društva. Glede na to, da gre za enega najstarejših članov nekdanjega NAKIČ-a, danes Slovenskega doma, smo se ob jubileju, 20 številki Novega odmeva, tudi odločili za pogovor z njim.

Kako ste, že kot mladenič, postali član zagrebškega slovenskega društva?

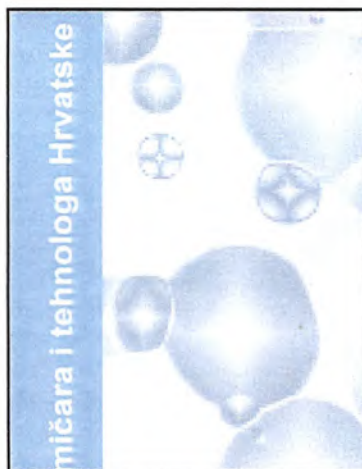
- Moj oče je bil v 1. svetovni vojni mobiliziran. Takrat je služboval v Zagrebu, kjer se je tudi poročil z Zagrebčanko. Rodil sem se 22. novembra leta 1917. Po končani vojni je oče dobil službo v Ljubljanski kreditni banki v Celju in potem v Ljubljani, kamor se je moja družina tudi preselila. V Ljubljani sem končal osnovno šolo in prvi razred realne gimnazije. Ko se je v Zagrebu odprla podružnica Ljubljanske kreditne banke, se je moja povečana družina - brat se je rodil v Ljubljani - ponovno preselila v Zagreb. Oče je bil premeščen v to podružnico kot eden njenih ravnateljev. Takoj se je vpisal v NAKIČ in skoraj celo desetletje je bil njegov tako imenovani operativni podpredsednik. V društvo je vpisal tudi mene in tako sem postal najmlajši član. Kljub mladosti sem vodil zapisnike Upravnega odbora, knjižnico, igral namizni tenis in se posebej zanimal za šah.

Nam lahko poveste kaj več o svoji šahovski karieri?

- Za NAKIČ sem igral do leta 1935, ko sem odšel v Amaterski šahovski klub (AŠK), takrat eden od vodilnih zagrebških šahovskih klubov. Kot maturant sem osvojil prvenstvo kluba. Igral sem na vsakoletnih amaterskih šahovskih prvenstvih Jugoslavije - ni še namreč bilo šahovskega profesionalizma - za mojstrski naslov. Na turnirju je bilo 16 udeležencev, samo prvi pa je dobil mojstrski naslov. Redno sem bil med prvimi osmimi nagrajenci. To so bili zelo močni turnirji. Nosil sem naziv mojstrskega kandidata. Po 2. svetovni vojni sem bil član šahovskega kluba Mladost. Zanj sem aktivno tekmoval doma in v tujini vse do leta 1954. Tudi kasneje sem ostal član kluba, bil njegov predsednik in član centralnega odbora društva Mladost.

Ukvarjali ste se tudi z ugankarstvom?

- Da, v zgodnih dijaških letih. Sodeloval sem v ugankarskih časopisih Sfinga in Rebus. Objavil sem veliko število križank, rebusov in dru-

gih ugank. Slovel sem za znanega enigmatika, približno do leta 1936.

Diplomirali ste kemijo in delali v kemijski industriji.

- Po maturi na 1. moški realni gimnaziji sem se vpisal na kemijski oddelek Tehnične fakultete Univerze v Zagrebu. Diplomiral sem 1. aprila leta 1941 med zadnjimi inženirji kemije v predvojni Jugoslaviji. Po diplomi sem se zaposlil kot analitik v Carinskem laboratoriju v Zagrebu, dve leti pozneje pa sem odšel v kemijsko industrijo. Delal sem kot obratni inženir in tehnični direktor v tovarni Chromos v Samoborju in Zagrebu. Leta 1947 sem napredoval v vodstvo kemijske industrije in sicer v funkcijo glavnega direktorja, potem pa voditelja laboratorija za zvišanje kakovosti. Leta 1951 sem odšel na mesto direktorja Fotokemike, kjer sem ostal do leta 1964. Tega leta so me imenovali za svetovalca za kemijsko industrijo pri predsedniku Izvršnega sveta Republike Hrvaške. Leta 1967 sem se vrnil v industrijo, kje sem v podjetju INA opravljal dolžnost direktorja Sektorja za raziskovanje in razvoj. Kasneje sem bil direktor Tvornice umetnega gnojiva v Kutini. Leta 1975 sem postal svetovalec v Petrokem, novo ustanovljeni organizaciji za načrtovanje in razvoj kemijske in petrokemijske industrije na Hrvaškem. Člani te organizacije so bila tudi nekatera podjetja iz Slovenije. Tu sem tudi ostal do upokojitve leta 1982.

Niste pa bili samo gospodarstvenik. Delovali ste tudi strokovno in znanstveno. Predavali ste na zagrebški univerzi.

- Sem soustanovitelj in redni član Znanstvenega sveta za nafto pri JAZU (danes Hrvaška akademija znanosti in umetnosti). Od leta 1965 sem na Tehnološki in strojarski fakulteti predaval Tehnoekonomske osnove projektiranja v kemijski industriji. Napisal sem tri knjige in objavil večje število strokovnih, znanstvenih člankov in študij v različnih časopisih in periodičnih publikacijah. Sem eden od ustanoviteljev časopisa Kemija u industriji, v katerem že več kot 50 let redno prišem za vsako številko. Glavna področja mojega dela so bila organizacija proizvodnje, načrtovanje in predinvesticijska raziskovanja v kemijski in naftni industriji ter ekonomika tehnoloških procesov.

V tem bogatem delovanju ste bili zagotovo deležni tudi kakšnih priznanj.

- Dva mandata sem bil svetnik in predsedujoči Vijeću proizvođača grada Zagreba. Prejel sem Odlikovanje dela z zlatim vencem ("Orden rada sa zlatnim vijencem"). Hkrati sem eden od prvih nagrajencev "Privredne nagrade grada Zagreba za uspehe u gospodarstvu". K temu lahko dodam celo vrsto plaket za šahovsko športno dejavnost.

Ali ste poleg naštetih dejavnosti imeli kaj časa še za kakšnega kobjčka?

- Ljubezen do knjige, glasbe in gledališča. S knjigami bi lahko konkuriral knjižnici Slovenskega doma, saj jih imam doma zagotovo več kot 4.000 zvezkov.

Naj se na koncu, kot ponavadi, dotakneva tudi sedanjega delovanja Slovenskega doma in Novega odmeva.

- Iz Novega odmeva izvem vse, kar se dogaja v društvu, in še mnoge druge zanimivosti. Žal mi je, da zaradi slabovidnosti imam težave pri hoji in ne morem prihajati v dom in sodelovati v njegovem društvenem življenju.

Jelena Balent

CHROMOS - HRVAŠKO PODJETJE S SLOVENSKIM LASTNIKOM

Novembra leta 2001 je domžalski Helios prevzel delniško družbo "Chromos - boje, lakovi", kateri ima 80 odstotni delež. Večji del, okoli 60 % so odkupili od sklada Dom-fond, 20% pa z javno ponudbo od malih delničarjev. "Chromos - boje, lakovi" je bil prej del sistema Chromos, po razpadu pa je nastalo več delniških družb, v Heliosu pa so se za nakup ene izmed njih odločili, ker so ocenjevali, da gre za podjetje, ki ima perspektiven proizvodni program in uveljavljeno blagovno znamko na Hrvaškem ter se deloma prekriva, deloma pa dopolnjuje s programom Heliosa.

O tem smo se pogovarjali s predstavnikom večinskega lastnika - Heliosa v Upravi "Chromosa - boje, lakovi d.d." **Alešem Skokom**.

V kakšnem stanju je bilo podjetje, ko ga je leta 2001 prevzel Helios in kakšne so razmere v njem zdaj?

- Pred tremi leti je imelo podjetje izgubo, zaposleni so prejeli plače z zaostanki, kakšne perspektive ni bilo videti, pa čeprav je bilo to včasih uspešen in uveljavljen proizvajalec barv in lakov za široko porabo in industrijo. Zaposleni so takrat želeli dobiti strateškega lastnika, ki bi v podjetje prinesel tako poslovno kot socialno stabilnost. Podjetje zdaj dela z dobičkom, zaposleni redno prejemajo plačo, regres po zakonu, poiznično in druge dodatke, lani smo izplačali tudi polovico 13. plače. To nam uspeva z boljšo organizacijo dela, zmanjševanjem stroškov in povečevanje prodaje za okoli 15% na leto.

V tem primeru torej ne bi mogli trditi, da je šlo za sovražni prevzem, da bi denimo kupili podjetje z namenom, da se znebite konkurence ali da se zgolj dokopljete do nepremičnin ali blagovne znamke?

- To nikoli ni bil namen, čeprav so se nekateri tukaj morda ustrašili, da bi se to lahko zgodilo, ali pa je kdo od tistih, ki bi morda tudi radi prevzeli to podjetje, strašil delavce, ampak kmalu po prevzemu je bilo vsem jasno, da ne gre za to. Mi smo iz Heliosa prenesli proizvodnjo lakov za parket, ki jih izdelujemo tukaj pod znamko Heliosa. Zadržali smo vsa dotedanja vodilna ekipo, presežki zaposlenih, ki so odšli še pred našim prihodom so dobili odpravnine in glede tega tudi ni nobenih težav. Tukaj imamo razvojni oddelek, ki se dopolnjuje z razvojnim oddelkom v Heliosu, čeprav je razvojna funkcija centralno vodena. Chromosov razvojni oddelek je "močan" zlasti na področju protipožarnih premazov, lakov za parket, maskirnih barv po standardih Nata, itd. Zaradi zmanjševanja vhodnih stroškov je centralno vodena tudi nabavna funkcija, sicer pa podjetje povsem samostojno deluje.

Kaj konkretno obsega proizvodni program in v kolikšni meri se ta prekriva s Heliosovim programom?

- Chromos izdeluje barve in lake za široko porabo, za lesno industrijo, ladjedelništvo, jacht program, gradbene suhe zmesi (fasadni program). Proizvodni programi med Chromosom in Heliosom se deloma prekrivajo deloma dopolnjujejo. Sorodni so zlasti programi za široko po-

rabo. Chromos je na Hrvaškem uveljavljena blagovna znamka in mi pod tem imenom naše izdelke tudi prodajamo. Ob tem je treba povedati, da ima Helios na Hrvaškem še svoje prodajno predstavništvo, ki neodvisno od nas prodaja Heliosove izdelke, Chromos pa je v Sloveniji zadržal svoje, ki prav tako po svojih prodajnih kanalih in povsem neodvisno od Heliosa trži naše izdelke.

Kakšna pa je konkurenca na področju barv in lakov na Hrvaškem. Predvsem, ker je znano, da je za uvoznike položaj na Hrvaškem - zaradi tečaja kune - dokaj ugoden?

- Konkurenca je precejšnja, poleg dveh večjih in kopico man-

jših hrvaških podjetij nastopajo v tej igri še trije veliki slovenski proizvajalci. Slovenska kemična industrija je tradicionalno zelo močna, Helios, Jub in Belinka spadajo med večje proizvajalce v tem delu Evrope. Na trgu je seveda mogoče najti še italijanske, nemške in skandinavске proizvode. Kot rečeno, pa je Chromos na hrvaškem trgu znan že dolgo. Glede barv in lakov veljajo drugačne potrošniške navade, kot glede izdelkov, ki jih kupujemo vsak dan. Na našem področju se navade ne spreminjajo tako hitro, potrošniki posegajo za tistimi proizvodi, ki jih že poznajo in katerih imena imajo "v ušesu". To pa po drugi strani tudi pomeni, da je težko pridobivati nove kupce...

Kaj je Chromos, hrvaška ali slovenska firma?

- ... (smeh).... nekateri nam pravijo, da smo slovenska, našim komercialistom, ko pridejo k partnerjem, včasih kdo reče "Slovenci so prišli"! Lastnik je sicer slovenski, to pa je tudi vse. Jaz sem edini med okoli 200 zaposlenimi iz Slovenije. Tako da je to hrvaško podjetje, katerega večinski lastnik je slovenska firma, ampak v sodobnem svetu vprašanje lastništva sploh ni več tako pomembno. Bolj pomembno je ali je podjetje uspešno ali ne in ali zaposlenim zagotavlja socialno stabilnost. Mi lastništva tudi ne obešamo na velik zvon, ker se nam ne zdi tako pomembno....

....pomembno je v razmerah in ozračju, kakršno je zdaj med Slovenijo in Hrvaško?

- To včasih sicer čutimo, ampak ukvarjamo se s poslom in ne s politiko in iz tega ne bi delal problema. Morda skuša to kdaj izriniti konkurenca, ampak ta nas bo, če nas hoče izriniti, lahko izrinila le tako da bo boljša, cenejša.

Še nekaj besed o Heliosu!

- Helios je nastal okoli leta 1920 in je med večjimi podjetji na področju kemije v srednji Evropi. V skupini Helios je 1400 zaposlenih, od tega polovica v matičnem podjetju v Domžalah. Izdelujemo barve, lake, škrabe, smole, lepila, ipd. Na leto ustvari podjetje za približno 139 milijonov Evrov prometa.

Vtisi o Zagrebu, družabno življenje?

- Za družabno življenje praktično ni časa. Vikende preživljam v Sloveniji, ker je moja družina tam. Ob delovnih dneh pa sem do večera v službi, bodisi na Žitnjaku, službenih poteh ali najrazličnejših sestankih....

To lahko deloma potrdim. Ko je g. Skok prišel dogovorjeni pogovor ob 9. uri zvečer, je bil ves "poštirkan", v obleki in kravati. Na vprašanje, od kod prihaja, je bil kratek: "Iz službe!"

Drago Balažič

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO-HRVAŠKIH ODNOSIH

Ljubljana - Predstavniki Slovenije, BiH, Hrvaške, Srbije in Črne gore ter Makedonije so se 4. junija dogovorili o predlogu, s katerim bi pospešili razdelitev diplomatskih nepremičnin nekdanje skupne države SFRJ. O podrobnostih dogovora niso želeli govoriti.

Ljubljana - 16. junija so se na meji med Slovenijo in Hrvaško odprli trije novi maloobmejni prehodi: Pravutina-Krasinec, Preseka-Središče ob Dravi in Prilišće-Žuniči. Prvi bo odprt vsak dan od 6.00 do 22.00, drugi od ponedeljka do petka med 5.00 in 23.00, tretji pa prav tako ob delovnih dneh od 6.00 do 23.00.

Zagreb - Delegacija ministrstva za promet pod vodstvom ministra **Jakoba Presečnika** se je 16. junija sestala s hrvaškim ministrom za pomorstvo, promet in zveze **Rolandom Žuvaničem** in njegovimi sodelavci. V ospredju pogovorov je bila izgradnja avtocestnih povezav med državama, in sicer so si po Presečnikovih besedah izmenjali vse podatke o cestnoprometnih povezavah med državama. Presečnik in Žuvanič sta po končanem srečanju podpisala tudi memorandum o soglasju med slovenskim ministrstvom za promet in hrvaškim ministrstvom za pomorstvo, promet in zveze za izvajanje osredotočene kampanje inšpekcijskih pregledov na tankerjih.

Kranj - Na tekmi finala evropskega prvenstva v vaterpolu 15. junija med Hrvaško in Jugoslavijo je prišlo do incidenta, v katerem so se fizično spopadli navijači obeh ekip. Hrvaška je po tekmi za incident med drugim obtožila tudi slovensko policijo, češ da je bila slabo pripravljena, Slovenija pa je zanikala vsako odgovornost za izgrede hrvaških navijačev.

Zagreb - Hrvaška tiskovna agencija HINA je 20. junija objavila, da je slovenski premier **Anton Rop** med obiskom v Nemčiji

slovensko podporo Hrvaški pri približevanju Evropski uniji pogojeval z rešitvijo vprašanja nasledstva. Hrvaško zunanje ministrstvo je takšno izjavo ocenilo kot neprijemno.

Zagorje - Terme Olimje iz Podčetrka so 4. julija v dvorcu Mihanović podpisale pogodbo o nakupu Tuheljskih toplic. Naložba je vredna 3 milijone evrov, slovensko zdravilišče pa naj bi Tuheljske toplice do leta 2006 vložilo okrog 7 milijonov evrov. Zdravilišče Atomske toplice je bilo tudi edini ponudnik za nakup hrvaških toplic.

Zagreb - Hrvaški minister za kmetijstvo **Božidar Pankretić** je na spletnih straneh svojega ministrstva 1. avgusta objavil hrvaško namero, da do konca leta razgласi izključni gospodarski pas. Namero so takoj pozdravili v združenju hrvaških ribičev in nekaterih hrvaških političnih strankah.

Zagreb - Predsednik hrvaškega sabora in kmečke stranke **Zlatko Tomčić** je 28. avgusta po sestanku z novim italijanskim veleposlanikom na Hrvaškem **Alessandrom Garfinijem** dejal, da imata ti dve državi usklajeni stališči glede razglasitve izključne ekonomske cone v Jadranu. Tomčić je hkrati dodal, da parafirani sporazum o meji med Slovenijo in Hrvaško iz leta 2001 za hrvaški sabor nikakor ni veljaven.

Marija Bistrica - V okviru priprav na srednjeevropski katoliški shod maja prihodnje leto v Avstriji so se 30. avgusta v največjem hrvaškem romarskem središču Mariji Bistrici na prvem skupnem shodu srečali hrvaški in slovenski katoliški verniki. Osrednjo mašo je vodil ljubljanski nadškof in slovenski metropolit **Franc Rode**.

Ohrid - Zagreb in Ljubljana se morata mirno in brez napetosti pogovoriti o razglasitvi gospodarskega pasu sta se 30. avgusta na obrobju konference Unesca strinjala

slovenski in hrvaški predsednik **Janez Drnovšek** in **Stipe Mesić**. Predsednika sta govorila tudi o ostalih odprtih vprašanjih med državama, pri čemer je Mesić dejal, da gre za verigo, iz katere državi morata najti izhod.

Zagreb - "Hrvaška Sloveniji ne priznava stika z odprtim morjem," je v intervjuju za Slobodno Dalmacijo 31. avgusta dejal hrvaški zunanji minister **Tonino Pi-**

cula. Dodal je, da ima Hrvaška vso pravico do izključnega gospodarskega pasu, medtem ko je Slovenija nima. Zaradi takšnih izjav vodje hrvaške diplomacije je slovensko zunanje ministrstvo na pogovore v Ljubljano poklicalo svojega veleposlanika na Hrvaškem **Petra Bekeša**. "Slovenija bo pretehtala smiselnost podpore vstopu Hrvaške v EU in Nato," je ob tem dejal slovenski zunanji minister **Dimitrij Rupel**.

Zagreb - Predsednik hrvaškega sabora **Zlatko Tomčić** je 1. septembra prvi komentiral začasni umik slovenskega veleposlanika **Petra Bekeša** iz Zagreba. Slovensko potezo je ocenil kot nepotreben in zelo živčen korak, ter dejal, da Hrvaška ne more biti predmet slovenskih izsiljevanj.

Zagreb - Namestnik hrvaškega zunanjega ministra **Ivan Šimonović** je 2. septembra spejel predstavnik diplomatskega zbora na Hrvaškem in jim pojasnil hrvaška stališča v sporu s Slovenijo glede razglasitve gospodarskega pasu v Jadranskem morju. Medtem je zunanji minister **Tonino Picula** začasen odhod veleposlanika Bekeša iz Zagreba iskreno obžaloval,

podobno je bilo tudi stališče hrvaškega predsednika **Mesića**. Premier **Ivica Račan** pa je dejal, da je "slovensko rožljanje s političnim orožjem skrajno neprimerno".

Ljubljana - Slovenski zunanji minister **Dimitrij Rupel** je 2. septembra dejal, da od Hrvaške pričakuje odgovor na predlog Slovenije za vzpostavitev skupne ekološke cone, s katero bi izrazili skupno skrb za Jadran, ki ne potrebuje meja. Ob tem je dodal, da je Ljubljana dala tudi predlog glede vzpostavitve ribiške cone v Jadranskem morju. Namestnik hrvaškega zunanjega ministra **Ivan Šimonović** je še isti takšen predlog zavrnil, češ da Slovenija nima stika z odprtim morjem.

Zagreb - Odbor hrvaškega sabora za zunanjo politiko je 8. septembra za zaprtimi vrati razpravljal o sporu med Slovenijo in Hrvaško glede razglasitve izključnega gospodarskega pasu v Jadranu. Na seji sta sodelovala zunanji minister **Picula** in njegov namestnik **Šimonović**. Člani odbora so sklenili, da bo sabor že oktobra razpravljal o širitvi hrvaške jurisdikcije v Jadranu.

Zagreb - Slovenski veleposlanik **Peter Bekeš** se je 12. septembra po večdnevni konzultacijah vrnil v Zagreb. Takšen slovenski korak je prvi toplo pozdravil hr-

vaški premier **Ivica Račan** in hkrati izrazil upanje, da se bodo s tem odnosi med državama vrnili v normalo.

Šmarješke toplice - 16. septembra sta se sestali delegaciji pravnih strokovnjakov slovenskega in hrvaškega zunanjega ministrstva, da bi se pogovorili o hrvaški nameri o širitvi jurisdikcije v Jadranu. Namestnik zunanjega minis-

ra **Ivan Šimonović** je po sestanku dejal, da bo Hrvaška začela z diplomatsko iniciativo, v kateri bo državam Evropske unije in Mediterana pojasnila svoja stališča glede širitve jurisdikcije na morju.

Zagreb - "Slovenija na noben način ne nasprotuje hrvaškim nameram o zaščiti Jadranskega morja, vendar pri tem želi biti vključena kot država partner," je 20. septembra za hrvaški Jutarnji list dejal slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Peter Bekeš**.

Bruselj - Evropska komisija je 24. septembra Hrvaško pozvala, naj bo previdna pri odločanju o širitvi svoje jurisdikcije na Jadranu. Uradi Zagreb so opozorili ne le na upoštevanje pravil in pravic mednarodnega prava, ampak tudi interesov drugih vpletenih držav. Evropska komisija je Hrvaško pozvala, naj sporna vprašanja o širitvi jurisdikcije na Jadranu poskuša rešiti z dialogom.

Umag - Hrvaški ribiči so 27. septembra z osmega srečanja združenja obrtnikov saboru sporočili, naj brez oklevanja sprejme odločitev o razglasitvi izključnega gospodarskega pasu v Jadranu.

Krško - 2. oktobra se je v prostorih Jedske elektrarne Krško že četrtri sestala meddržavna komisija za spremljavo izvajanja meddržavne pogodbe o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij JEK. Slovensko stran je vodil minister za okolje in prostor **Janez Kopač**, hrvaško pa gospodarski minister **Ljubo Jurčić**. Hrvaška stran je napovedala začetek postopka za reševanje finančnega spora z arbitražo, kar predvideva tudi meddržavna pogodba o nukleariki.

Zagreb - Hrvaška vlada je na svoji seji 2. oktobra sklenila, da bo saboru predlagala razglasitev zaščitene ekološko-ribolovne cone v Jadranskem morju s funkcijami gospodarskega pasu.

Zagreb - Hrvaški sabor je 3. oktobra sprejel odločitev o razglasitvi zaščitene ekološko-ribolovne cone v Jadranu. Za je glasovalo 70 hrvaških poslancev, proti 44. Takšna odločitev sabora naj bi začela veljati šele čez leto dni.

Zagreb - Hrvaški sabor zaradi nesklepčnosti 10. oktobra ni glasoval o topniški vaji slovenske vojske na poligonu blizu Slunja. Hrvaško obrambno ministrstvo je zaradi tega izrazilo obžalovanje, saj je bila vojaška vaja njihov predlog. Vajam slovenskih vojakov so nas-

protovali skoraj vsi poslanski klubi, češ da "posojanje" hrvaškega ozemlja za vajo slovenskih vojakov v trenutku tako napetih odnosov med državama ni najbolj primerno.

Črnomelj - Skupna ugotovitev slovenskih in hrvaških županov ob srečanju 10. oktobra, posvečenem slovenskemu vstopanju v EU ter življenju ljudi ob schengenski meji, je bila, da lahko obe državi uspešno sodelujeta po evropskih načelih tudi po vstopu Slovenije v Unijo. Srečanje z naslovom Skupaj v Evropi je pripravilo Društvo slovensko-hrvaškega prijateljstva, gosta pa sta bila slovenski minister za evropske zadeve **Janez Potočnik** in njegov hrvaški kolega **Neven Mimica**.

Zagreb - Visoki predstavnik Evropske unije za zunanjo politiko **Javier Solana** naj bi se ponudil za arbitra v slovensko-hrvaškem sporu okrog meje na morju, je 24. oktobra objavila hrvaška Slobodna Dalmacija in se pri tem sklicala na hrvaške diplomatske vire. Zunanje ministrstvo v Zagrebu je takšno informacijo zavrnilo, prav tako tudi sam Javier Solana.

New York - Hrvaško zunanje ministrstvo je 29. oktobra pri sekretariatu Združenih narodov notificiralo širitev hrvaške jurisdikcije na Jadranu. Slovenija je na to odgovorila s posebno diplomatsko noto. V noti generalnemu sekretarju ZN je zapisano, da Slovenija ima teritorialni izhod na odprto morje in pravico do razglasitve lastne izključne ekonomske cone ali zaščitne ekološko-ribolovne cone. Slovenija je kot ena izmed obmorskih republik to pravico imela v nekdanji Jugoslaviji ter ves čas po njenem razpadu in jo ima tudi danes.

Brezovica pri Kopru - Kjer naj bi v skladu s sporazumom o maloobmejnem sodelovanju s Hrvaško zgradili enega od 27 maloobmejnih prehodov, je 28. oktobra prišlo do incidenta. Hrvaška policijska patrolja je po poročanju TV Slovenija okoli 9. ure zjutraj ustavila delo gradbenikov, ki kopljejo temelje za nov maloobmejni prehod, češ da prehod gradijo na hrvaškem ozemlju. Hrvaško notranje ministrstvo je 30. oktobra zanimalo trditve slovenskih medijev, da je hrvaška policija preprečila slovenskim gradbenim delavcem dela na mejnem prehodu v Brezovici pri Kopru.

NI MIRU V SLOVENIJI

Lahko slovenska trobojnica in grb, kakršna sta bila sprejeta ob osamosvojitvi, postaneta zgodovina? S slovensko zastavo in grbom so nezadovoljni skorajda vsi - strokovnjaki, politiki in običajni ljudje. Zato je državni zbor razpisal natečaj, da bi izbrali in nagradili najboljše predloge. Toda natečaj je kljub obilici predlogov doživel neslaven konec, saj z nagrajenimi rešitvami spet ni bil nihče zadovoljen. Prvak nacionalistov **Zmago Jelinčič**, ki se ljubiteljsko ukvarja z grboslovjem, je takoj protestiral, češ da nagrajeni predlogi niso nikakršni državni simboli, saj izgledajo kot ovitki za čokolado ali konzerva z morskimi sadeži. Pojavila so se tudi zanimiva razmišljanja, denimo, da bi bilo najbolje - poznavač navade in razvade Slovencev - na sredino trobojnice narisati - vrček piva.

Slovenska javnost se je najpogosteje ukvarjala z odmevnimi korupcijskimi škandali. Skoraj mesec dni je bil za zapahi koprski poslovnež in župan **Boris Popović**, ki je osumljen, da je vpleten v nečedne posle. Vse ni v najlepšem redu niti v ljubljanskem kliničnem centru, v katerem so vodilni brezglavo in brez strokovnih posvetovanj kupovali dragocene operacijske mize. Razlogov za sume o sumljivih kupčijah je bilo več kot dovolj! Žrtev očitkov je tudi zunanji minister **Dimitrij Rupel**, saj je državno tožilstvo zahtevalo preiskavo postopkov v zvezi z ustanovitvijo diplomatske akademije v Portorožu, ki naj bi bili izpeljani v korist zasebnikov. Sume o nezakonitostih je podkrepilo dejstvo, da je zunanje ministrstvo namenilo 35.000 evrov za akademijo, na kateri bi honorarno predaval tudi minister Rupel. Med pozitivnimi dogodki pa je aretacija šestih osumljencev za brutalen napad in poskus umora novinarja mariborskega Večera **Mira Petka**, ki je odkrival lovke koroške hobotnice in zato postal žrtev lokalnih mogotcev. Naročnikov napada niso aretirali, čeprav vsi poznavalci primera vedo, kdo je stal v ozadju hudega zločina. Ukinitve nabornišтва in uvedba profesionalne vojske je dogodek v Sloveniji, ki bo najbolj razveselil mlade. Služenje vojaškega roka odslej ne bo več obvezno, saj bodo odšli k vojakom le tisti, ki se bodo odločili za vojaški poklic, ali mladci, ki hočejo prostovoljno sodelovati v vojaških strukturah. Mnogi strokovnjaki so kritizirali odločitev, ker da je bila prenapljena, saj Slovenska vojska ni pripravljena na profesionalizacijo. No, dejstvo je, da je uvedba poklicne vojske v funkciji vstopa v Nato 1. maja 2004 in posledica upadanje števil pripadnikov vojakov na rednem služenju vojaškega roka, saj se je čedalje več mladih odločala za civilno službo. To je sicer zahtevalo poseg v obstoječo strukturo, vendar bo šele prihodnost pokazala, ali je bila odločitev najbolj modra.

Peter Žerjavič

KAKO SI PRIŠLA IN KAM SI ODŠLA, RUŽA LUCIJA PETELINOVA

Pesnica, pripovedovalka, prevajalka, avtorica dram" Po dostopnih dokumentih v Slovenskem domu iz obdobja takoj po 2. svetovni vojni lahko ugotovimo, da je imelo društvo zelo močno jedro članov, na katere je bilo vselej moč računati. Med njimi so bili tudi takšni člani, ki so bili na različne položaje izvoljeni več kot dvajsetkrat. Tu je po aktivnosti med prve sodila **Ruža Lucija Petelin.**

ROJENA TRŽAČANKA

Rodila se je 6. septembra leta 1905 v Trstu. Kasneje je v glavnem živela v Zagrebu, kjer je delovala kot učiteljica, vendar je njena pot iz rojstnega Trsta v Zagreb ostala neznanka. Morda jo je prizadela usoda mnogih tržaških Slovencev. Po 1. svetovni vojni je pri razpadu avstro-ogrske monarhije Trst pripadel Italiji, na naših prostorih pa je bila ustanovljena nova država Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS). Italijani so vse tiste, ki so se izjasnili za Slovence, enostavno stlačili v železniške vagonne in poslali v kraljevino SHS. Tu so se naši rojaki potepali iz kraja v kraj, dokler niso nekje dobili kakšne zaposlitve. Mogoče je tudi naša Ruža Lucija Petelin s svojo družino hodila od mesta do mesta in končno pristala v Zagrebu. Leksikografski podatki prav tako ne navajajo, kako je postala učiteljica. Vzrok je morda isti. Pravzaprav pa je vseeno. Pomembno je, da je s svojim ustvarjanjem pustila velik pečat v slovenski in hrvaški kulturi. Posebej pa gre pohvaliti njeno delovanje za Slovence v Zagrebu. Pokazala je večstranski interes in talent za književnost, kot pedagoginja pa ljubezen do otrok in mladine ter velike organizacijske sposobnosti. Pisala je pesmi, krajšo prozo, pravljice, dramska besedila, izkazala se je tudi kot režiserka, recitatorka, prevajalka in predavateljica.

IZ ARHIVA

SLOVENSKEGA DOMA

3. decembra leta 1945 je nastopila v Malem gledališču HNK (današnja Gavella) na prireditvi Slovenskega doma "Kulturni večer", kje je brala iz svojih del. Leta 1947 je ustanovila pionirsko

dramsko sekcijo. Tega leta je na občnem zboru namreč opozorila, da je veliko nadarjenih otrok, ki pa imajo premalo časa za vaje. Uspehov kljub temu ni manjkalo. Že naslednje leto so člani pionirske dramske sekcije nastopili na prireditvi Rdečega križa, ter pripravili zabavno prireditev, zimsko veselje in gledališko igro "Pravica je spregovorila", ki jo je spisala sama Ruža Lucija Petelinova. Istega leta so z nastopi v režiji Petelinove sodelovali v pionirskem programu v Mestnem gledališču na Kaptolu (današnja dvorana gledališča Komedijska). Zelo odmevna je bila oddaja naših pionirjev na zagrebški radio postaji v oddaji z naslovom

"Slovenski pionirji hrvaškim tovarišem", ki je bila predvajana 26. aprila leta 1949, ob 8. obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte Slovenije v Zagrebu (ustanovljena v NDH leta 1941). Ruža Lucija Petelinova je za svoje mlade člane napisala otroško igro "Ko so utihnili topovi". Premiera pred 500 gledalci je bila 7. maja leta 1950 tudi v dvorani na Kaptolu. S to predstavo so gostovali v Celju, Mariboru in Ljubljani, igra pa je izšla tudi v hrvaščini pod naslovom "Mališani suncem obasjani". Na občnem zboru Slovenskega doma leta 1953 je Ruža Lucija Petelinova poročala, da so člani njene pionirske dramske sekcije odrasli in da bi bilo treba v sekcijo privabiti nove člane. Vendar o morebitnem poznejšem delovanju takšne sekcije ni podatkov. To pomeni, da so se pred pol stoletja (kako otožno to zveni) Slovenci na Hrvaškem spopadali z istimi problemi, kot mi danes. No, otroške prireditve so bile tudi pozneje. Iz arhiva Slovenskega doma tako lahko vidimo, da je bila za otroke leta 1970 organizirana božična prireditev. Petelinova ni bila aktivna samo pri organizaciji, temveč je tudi sama nastopala za Slovenski dom. Tako je kot recitatorka nastopila leta 1951 na prireditvi "Večer slovenske lirike" v koncertni dvorani "Istra". Takrat so recitali še **Hinko Nučič, Vika Podgorska, Nada Nučič, Josip Bobi Marotti in Živko Rojnik**. Na prireditvi ob 70. obletnici rojstva **Alojza Gradnika**, 18. oktobra leta 1952 so recitali Josip Bobi Marotti, **Zvoni-**

mir Rogoz in Ruža Lucija Petelinova. Na prireditvi je bil tudi sam slavjenik, prišli pa so še pesniki **Gustav Krklec, Grigor Vitez, Dobriša Cesarić in Dragutin Domjanić**. Ruža je na prireditvi recitala svoje pesmi. Nastopala je še kot predavateljica. Članom je govorila o božičnih običajih slovanskih narodov, ob državnih praznikih ali političnih jubilejih.

DRAME ZA MAJHNE IN VELIKE

Nekaj pa je znanega o Ruži Luciji Petelin tudi pred delovanjem v Slovenskem domu. Pa jo spoznamo še s te njene druge plati. Njena književna ustvarjalnost je zaznamovala dvajseta, trideseta in štirideseta leta 20. stoletja. Objavljala je pesmi in prozo v časopisih Razori, Oja, Piramida i drugi. Napisala je mladinsko pravljico igro v štirih dejanjih Žarovnik. Igro so leta 1931 uprizorili amaterji v Ljubljani. Napisala je libreto za Krst pri Savici (1938), za katerega je dobila prvo nagrado leta 1941. Leto poprej je dobila tretjo nagrado za dramo o prvem hrvaškem kralju Tomislavu pod naslovom "Prva kruna", napisano v hrvaščini. Dramo so uprizorili leta 1941 v Banja Luki. Od vojnih let je namreč pisala tudi v hrvaščini. V zagrebškem

Hrvaškem narodnem gledališču so 19. maja leta 1943 odigrali njeno dramo v treh dejanjih Petra. Režiser **Hinko Nučič**, scenograf **Marijan Trepše** in znani igralci HNK med njimi npr. **Vika Podgorska, Josip Marotti, Mato Grković, Hinko Nučič, Bogumila Vilhar** i dr. V založbi Naša djeca - Zagreb je tiskana njena Pravljica o kraljevstvu laži, ki jo je ilustriral **Oto Antonini**. Sodelovala je tudi z ljubljansko Opero. Za njo je v slo-

venščino prevedla libreto Tosco, Giocondi, Kapljico za ljubezen in Tamhaeuserja. V hrvaščino in nemščino je prevedla libreto Švarove Veronike Deseničke. Naj posebej poudarimo, da je prevedla libreto najbolj znane in popularne opere, Gotovčevega Era z onega sveta. Glavno vlogo Era je v zgodovini pelo kar pet slovenskih opernih pevcev. Izgleda, da je hrvaški Ero z onega, slovenskega sveta. To niso bili edini stiki Petelinove in Gotovca. Napisala je namreč libreto za njegovo opero Dalmaro.

KAM SI ODŠLA

Ruža Lucija Petelin nas je zapustila 27. aprila leta 1974. Umrla je v Zagrebu, pokopana pa je nekje v Sloveniji. Zaslužila si je, da se je iz pozabe, skoraj anonimnosti, spet spomnimo pred 30. obletnico smrti in ji pokažemo primereno spoštovanje. Ne vemo, kako je prišla v Zagreb in kam je iz njega odšla. Morda pa po tem, spominskem prispevku o njenem delu, zvemo tudi to.

Silvin Jerman

KULTURNA DOGAJANJA IN GOSTOVANJA

4. MEDNARODNO TEKMOVANJE PEVSKIH ZBOROV V ZADRU

Od 15. do 18. maja je v Zadru potekalo četrto po vrsti tekmovanje pevskih zborov, v organizaciji Koncertnega urada hrvaške gledališke hiše Zadar in pod umetniškim vodstvom **Antuna Doličkaga**. Raven predstavljenega je bila zelo visoka, kar dokazuje dejstvo, da se je od 14 prijavljenih zborov (dva iz Slovenije, dva iz Madžarske, dva iz Estonije, sedem iz Hrvaške in eden iz Romunije) kar njih 12 uvrstilo v drugi krog. Nastope je spremljala mednarodna ocenjevalna komisija v sestavi: Antun Dolički iz Zadra, **Mirko Cuderman** iz Ljubljane, **F. X. Delacoste** iz Neushatela, **Vladimir Kranjčević** iz Zagreba ter **V. Laul** iz Tullina. Prvo nagrado - Zlati križ opatice Čike so osvojili Ljubljanski madrigalisti in dirigentka **Andreja Martinjak**. Srebrni križ je pripadel zagrebškemu zboru Cantores Sancti Marci z dirigentom **Tomislavom Fačinijem**, tretje mesto pa madžarskemu zboru Veszprem Varosz Vegyoskara. Vsi najboljši zbori so nastopili tudi na slavnostnem koncertu ob koncu tekomanja. Publika je bila navdušena. Cerkev sv. Kerševana je bila za takšno prireditev idealen prostor, s svojim prekrasnim ambientom in akustiko.

54. DUBROVNIŠKE POLETNE IGRE

Letošnje 54. Dubrovniške poletne igre so se tradicionalno odvijale od 10. julija do 25. avgusta.

23. julija je v atriju Kneževga dvora po dolgem času nastopil Slovenski oktet. Slavni Slovenski oktet v stari sestavi pod umet-

niškim vodstvom **Antuna Nanuta** je bil stalen gost na Igrah, leta 1996 pa so imeli poslovljni koncert. Tokrat se je Slovenski oktet predstavil v novi zasedbi: **Andrej Ropas** in **Vladimir Čadež** - prva tenorja, **Janez Triler** in **Rajko Meserko** - druga tenorja, **Jože Vidić** in **Primož Deklev** - bariton in bas, **Matej Voje** in **Janko Volčanšek**. Nova sestava je tako z repertoarjem, kot tudi z umetniškim nivojem ostala zvesta slavnim predhodnikom, prinesli pa so tudi novo svežino. Program koncerta je vseboval tudi sakralne napreve Gallusa, Gounoda in Čajkovskega. Iz svetovnega repertoarja so bili izbrani Schubert, Saint-Saens in Sibelius. V glavnem pa so prevladovali slovenski skladatelji: Prelovev, Gerbič, Ravnik, Simonitti in Adamič. Oktet je zapel tudi tri slovenske narodne pesmi ter po eno slovaško, švedsko in židovsko narodno pesem. Koncert so končali z "lindom" Dubrovčana Berdovića. Odnos med nastopajočimi in občinstvom je bil ves večer intenziven, zato ni čudno, da so Slovenski oktet pospremili z ovacijami.

26. julija je v atriju Kneževga dvora nastopil Tartini Quartet v sestavi **Miran Kolbl** - violina, **Romeo Drucker** - violina, **Alek-**

sander Milošev - viola in **Miloš Mlejnik** - violončelo. Na sporedu so bila dela Mozarta, Šoštakovića in Schuberta. Z njimi je kot gost nastopil pijanist **Ervin Kropfitch**. Tartini kvartet je bil ustanovljen leta 1984. Že od samega začetka so glazbeniki doživeli velik uspeh tako med publiko kot tudi med kritiki. Redno gostujejo po

vsej Evropi in nastopajo z znanimi solisti kot so **Irena Grafenauer**, **Ratko Vlatković**, **Lovro Pogorelić** in dr. Velik repertoar kvarteta obsega skladbe iz vseh stilskih razdobij - od baroka do 20. stoletja.

7. avgusta je v sklopu Dubrovniških poletnih iger nastopila harfistka **Mojca Zlobko-Vajgl**, skupaj s flavtistom **Dieterom Fluryjem** iz Švice. V Dubrovnik

se je vrnila po številnih letih, odkar je sodelovala na bivših zveznih tekmovanjih mladih umetnikov. Njun dubrovniški nastop je bil skupni debut, po katerem sta odpotovala na pet koncertov po Sloveniji. Na sporedu so bila dela Mozarta, Bacha, Damasa, Primoža Ramovša, Willija in Faureja.

SEPTEMBER V DUBROVNIKU

Poletne igre so se končale 25. avgusta in začela se je bogata kulturna jesen.

Od 23. avgusta do 5. septembra je v Lazaretiš potekal festival sceneke umetnosti KARAN-TENA 7. Prva predstava je bila Srečni kraljevič Oscarja Wilda v produkciji Mimi teatra iz Ljubljane, v koprodukciji z Novim gledališčem iz Zagreba in ART delavnico Lazareti iz Dubrovnika. Srečni kraljevič je odkril vse najpomembnejše odlike Wildovega življenja in stihov, razkošno izbiro besed, hrepenenje po eksotičnih krajih.

24. avgusta je bila na sporedu Schneewittchen after party Mimi teatra iz Ljubljane v koprodukciji s Cankarjevim domom, Art delavnico Lazareti iz Dubrovnika ter Novim gledališčem iz Zagreba. Po lanskem predpremieri na Karanteni je bila ta predstava izvedena več kot dvajsetkrat v Ljubljani, Splitu, Opatiji, Sarajevu, Podgorici, Cetinju, Barceloni in Venezueli. Prikazana je bila na festivalu Mladi levi, septembra pa na Borštnikovem srečanju. Walsanova Sneguljčica ni adaptacija otroške pravljice bratov Grimm, ampak kvartet znanih junakov z jasno orisanimi karakteristikami: nevrotična Sneguljčica, neodločni princ, kraljica, ki spominja na ime De Mertenil iz Nevarnih vezi in lovec.

26. avgusta je bila v produkciji Mimi teatra iz Ljubljane prikazana Medea - material Heinerja Muellerja. Jedro drame je Medejin disksurz o ljubezni: inventar izgub, s katerimi ona potrjuje svojo strast do Jasona: ljubezen kot strast, ne hrepenenje ali seksualnost. **Maestro Anton Nanut** je

septembra Dubrovniškemu simfonikemu orkestru dirigal kar trikrat.

10. septembra v atriju Kneževga dvora na spominskem

večeru slavne konservatorke **Dubravke Beritić**, ter 11. in 18. septembra na rednih koncertih.

Dubrovniški simfonični orkester je profesionalni glasbeni ansambel, ki deluje od leta 1925. V njem nastopajo številni glasbeniki, ki so končali Glasbeno akademijo v Ljubljani. Ansambel je že desetletja tesno povezan z maestro **Antonem Nanutom**. Maestro Nanut je dirigent mednarodnega ugleda. Študij dirigiranja je končal na ljubljanski Glasbeni akademiji ter postal dirigent Gradskega orkestra v Dubrovniku. Kot vodja dubrovniškega orkestra in Orkestra slovenske filharmonije je svojo dirigentsko karijero nadaljeval po vseh glavnih mestih Evrope in sveta.

GOSTOVANJA

9. maja je v Koncertni dvorani Vatroslav Lisinski nastopal stalni gost Zagrebške filharmonije **Marko Letonja**. Na sporedu so bila

dela Caplanda, Bernsteina, Barbera in Šostakovića.

27. maja je bila v Galeriji Badrov v Zagrebu odprta razstava fotografij **Marije Braut** "Zagreb

in Zagrebčani". Razstavljeno je bilo okoli 40 črno-belih fotografij nastalih od leta 1970 do 2003. V Galeriji so predvajali tudi projekcijo filmskih zapisov o M. Braut režiserja **I. Marottija** in snemalca **M. Brigljevića**. Razstavo je odprla kritičarka **Branka Hlevnjak**, med gosti so bili **Jadranko Črnko** in **Sonja Manojlović**. Junija je bila v Hrvaškem narodnem gledališču po dolgem času spet na sporedu zelo dobra predstava Hči polka G. Donizettija z nepozabnim **Janezom Lotričem** v vlogi Tonija.

15. junija je bila na poletnem odru na vodi na zagrebškem Jarunu premiera sodobne komedije s petjem Gremo na morje, avtorja popularnega zagrebškega igralca **Danka Ljuštine**. Dobra ideja in zanimiva zgodba. V dalmatinskem mestecu so skupaj na dopustu Zagrebčani in Slovenci, njihov gostitelj je dobročuden Dalmatinec. Vrhunski hrvaški ansambel je dopolnil odlični **Ratko Polić** in isto tako dobra **Mateja Pucko**. Zelo uspela je bila tudi scenografija **Dinke Jeričević**.

Od 9. do 12. julija je bil v pulski Areni Istra etno jazz festival, ki ga je odprl slovensko-hrvaški jazz trio Triad. 7. avgusta so v sklopu

Zagrebških poletnih večerov v zagrebški katedrali nastopili **Stanko Arnold** na trobenti in **Branimir Slokar** na trombonu, skupaj z **Ljerkom Očič** na orglah. To je bil hkrati tudi edini slovenski nastop na teh tradicionalno dobro organiziranih večerih. Malce nenavadna sestava tria: trobenta, trombon in orgle je ta večer v prekrasni in akustični katedrali predstavila vso širino glasbenih stilov, od baroka preko romantike vse do glasbe sodobnikov Papandopula, Ebena in Meyer.

/Branimir Slokar je diplomiral v Parizu. Leta 1974 je osvojil prvo nagrado na mednarodnem tekmovanju ARD-ja v Muenchenu ter postal solist Simfoničnega orkestra Bavarskega radija. Danes je svoboden umetnik z mednarodno kariero in nastopa z največjimi orkestri in dirigenti. Je ugleden pedagog, profesor v Freiburgu in Bernu. Ustanovil je trombon kvartet Slokar in Mednarodno tekmovanje B. Slokar v švicarskem Grenchenu./

8. avgusta se je v Trogirju končalo prvo tekmovanje mladih tenorjev. Tekmovalo je 11 tenorjev z vseh koncev sveta. Zmagal je **Saša Petrović** iz Srbije in Črne gore, drugi je bil naš znanec Gosličevih dnevov iz HNK Zagreb **Tvrtko Stipičić** ter tretji Nemec **Robert Marvai**. Orkestru je dirigiral splitski Slovenec **Loris Valtolini**, člana žirije sta bila **Janez Lotrič** in dr. **Borut Smrekar**, direktor Opere SNG Ljubljana. Lotrič je tudi nastopil v drugem delu svečanega koncerta, ki si ga je ogledal tudi hrvaški predsednik **Stipe Mesić**, pokrovitelj tekmovanja.

14. avgusta se je s podelitvijo nagrad končalo 49. Splitsko poletje. Dramski program so popestrila zanimiva slovenska gostovanja. Nagrada Peristil je upravičeno končala v rokah **Same M. Strelca**, režiserja predstave "Debeli muškarci u suknjicama" v izvedbi Slovenskega narodnega gledališča iz Maribora.

Kulturne dogodke je spremljala Polona Jurinić

ZANIMIVOSTI IZ KULTURE

25. junija je bila ob dnevu državnosti v cerkvi Sv. Marka v Zagrebu maša za domovino. Vodil jo je zagrebški nadškof monsignor **Josip Bozanić**. Na maši so bili hrvaški predsednik **Stjepan Mesić**, predsednik Sabora **Zlatko Tomčić** in predsednik vlade **Ivica Račan** ter številni drugi politiki. Oratorijskemu zboru Sancti Marci je dirigiral **Tomislav Fačini**. Peli so Hrvaško mašo F. S. Vilharja, ki je bila prav posebej napovedana.

24. maja je bila v HNK Zagreb premiera opere Oganj **Blagoje Berse**. Bersa se je rodil leta

1873 v Dubrovniku. Po Hrvaškem biografskem leksikonu njegova družina izhaja iz Branika pri Novi Gorici in se je imenovala Birska. Bersa je med drugim skladal prvo hrvaško orkestralno skladbo evropskega formata Sunčana polja. Ob Ognju je skladal še opero Čevljar iz Delfta. Umrl je v Zagrebu leta 1934.

VLADIMIR MAKUC: SLIKAR IN NJEGOVI PEJSAŽI

27. julija je bila v sodelovanju z Narodno galerijo iz Ljubljane v Muzeju za umetnost in obrt v Zagrebu odprta razstava slik, risb in kipov **Vladimirja Ma-**

kuca. Razstavo je odprl in predstavljal **dr. Andrej Smrekar**, direktor ljubljanske galerije, o umetniku in razstavi pa je spregovorila kustosi-

nja **Marija Goričak**. Vladimir Makuc je rojen 8. maja 1925 v Solkanu. Makučev opus je spoj intimnega modernističnega toka z njegovo posebno ekskluzivno ikonografijo. Njegova večna kvaliteta mu je skozi celotno kariero zagotovila posebno mesto v slovenski nacionalni likovni reprezentanci. Prepoznaven je predvsem kot grafik. Leta 1946 je končal Šolo za umetnost in obrt v Ljubljani, leta 1950 Akademijo likovnih umetnosti. Diplomiral je na programu za restavracijo. Razstavljal je po vsem svetu. Med drugimi je nosi-

lec nagrade Narodnega odbora mesta Zagreba (1962), odkupne nagrade 4. in 5. razstave jugoslovanske grafike v Zagrebu (1964 in 1966). Nekatera njegova dela so shranjena tudi v Zagrebu.

Polona Jurinić

SLOVENSKA KAZALIŠTA NA 36. PIF-U

Uz Hrvatsku, zemljo domačicu i Mađarsku, zemljo o čijem se lutkarstvu razgovaralo na ovogodišnjem 36. PIF-u, Međunarodnom festivalu kazališta lutaka u Zagrebu od 29.8. do 5.9., najzastupljenija zemlja sa svojim lutkarskim kazalištima i skupinama bila je, tradicionalno, Slovenija. Za razliku od prošlih godina niti jedna predstava nije nagrađena najvećom nagradom, ali su predstave naišle na odobravanje publike, posebice one najmlađe, jer su za njih u zadnje vrijeme predstave relativno rijetke. Pa krenimo onda s tim najmlađima. Lutkarsko kazalište Maribor došlo je s veselom pričom **Jana Milčinskog** "Marjetica i zmaj" u režiji **Matije Milčinskog**, dok je lutke i scenu osmislila **Tatjana Oblak Milčinski**. Priča o Marjetici, Gregoru i četveroglavom zmaju, koji je istovremeno dobar i zločest, ali prije svega druželjubiv, bila je primjerena maloj djeci ali prihvatljiva i njihovim roditeljima. Poučna i zabavna bila je i priča Lutkarske skupine Uš iz Ljubljane o zločestom Rokecu kojeg razlučeni predmeti nauče neke korisne stvari. "Rokec na drugom kraju svijeta" u režiji **Andreja Adameka** jednostavna je priča koja se može igrati u bilo kojem prostoru, prikladna je za malu djecu i možda doborodošla i u novoj lijepoj dvorani SD. Mada smo s

predstavom "Zbogom princ" Kazališta lutaka Konj iz Ljubljane prošle godine na PIF-u ušli u zaista mračan svijet **Silvana Omerzua**, ovogodišnja adaptacija **Goffmanove** priče "Pješčani čovjek" u **Omerzuovoj** režiji i likovnoj kreaciji premašila je najpesimističnija očekivanja. Mračna i tužna priča o strahovima iz djetinjstva, statična izvedba ali dojmjljiva vizualnost, prekrasni detalji ali prespor tempo - to bi bilo najkraće o "Pješčanom čovjeku". Ili, drugim riječima, **Omerzu** jest težak, ali jedva čekam njegovu novu predstavu. I šećer za kraj. Lutkarsko kazalište Ljubljana za predstavu "Taj veseli dan ili Matiček se ženi" prema **Linhartovom** tekstu a u režiji **Vite Taufera** i likovnoj koncepciji **Barbare Stupice**, već je došla u Zagreb hvaljena i slavljena. Međunarodni stručni žiri na PIF-u dodijelio je Nagradu za scenski pokret redatelju **Viti Tauferu** i Nagradu za animaciju svim glumcima. Čestitamo.

Olga Vujović

PREKUJTE MEČE V PLUGE "DRAMA PRILAGODITVE"

Mednarodni festival komornega teatra "Zlati lev" je postal skupna hrvaško-slovenska kulturna prireditev - Umaga ter Kopra in Pirana. Junija letos je bil že četrtič in tokrat so podpisali dogovor o sodelovanju dveh gledaliških prireditev: Mednarodnega festivala komornega teatra "Zlati lev" iz Umaga in koprškega Primorskega festivala. Program festivala je bil razdeljen na vrsto posamičnih prireditev. Na sceni mestnega gledališča v Umagu so za Grand prix tekmovali Istrsko narodno gledališče iz Pulja ("Kraljica"), zagrebški Kerempuh ("Vaginini monolozi"), Slovensko narodno gledališče iz Ljubljane z dvema predstavama ("Izboljševanje sveta" in "Brezmadežna"), Slovensko mladinsko gledališče ("Calygula"), Mestno gledališče ljubljansko ("Gospa z morja"), Bad Co iz Zagreba ("Rebro kao zeleni zidovi"), ITD iz Zagreba ("Norveški gozdovi"), Teatar Gavran iz Zagreba ("Hotel Babilon") **Jelisaveta Sablić** iz Beograda ("Uho, grlo, nož..."), Teatri di vita iz Bologne ("L'auto delle spose"). Nekateri izmed teh predstav so bile tudi v Tartinijev gledališču v Piranu in Bologni. Žirija je Grand prix za najboljšo predstavo podelila SNG Ljubljana za dramo "Brezmadežna" v prevodu **Zdravka Duše** in režiji **Jernej Lorencija**, v kateri igrajo **Primož Bezjak**, **Marko Mandić**, **Vladimir Vlaškalić**, **Valter Dragan**, **Petra Gove**, **Gorazd Logar** in **Zvezdana Mlakar**. Nagrado občinstva je prejel Teatar Gavran, tri enakovredne igralske nagrade pa so podelili **Bernardi Oman**, **Katji Levstik** in **Goranu Sergeju**. Poleg predstav so pripravili okroglo mizo, na kateri so sodelovali nekateri znani slovenski režiserji in igralci, na umaških ulicah pa so se v dopoldanskih in večernih urah odvijale ulične predstave ("Garibaldi stage") sedmih izvajalcev, za najboljšo tovrstno predstavu pa je žirija razglasila ognjeno-plesni show **Dueta Sam Sebastian** in **Polonka** iz Slovenije.

Silvin Jerman

USPJEŠNI SLOVENCI NA KRAJU SEZONE

Kraj kazališne sezone u Hrvatskom narodnom kazalištu obilježila su dva slovenska kazališta vrlo uspješnim ostvarenjima:

Drama Slovenskog narodnog gledališća iz Ljubljane (već tradicionalna izmjena predstava sa zagrebačkim Hrvatskim narodnim kazalištem) s Molijerovom komedijom "Škola za žene" i Primorsko dramsko gledališće iz Nove Gorice (također znano kao kazalište zagrebačkoj publici) s tekstom Grigorija Gorina "Kean IV". "Škola za žene" u režiji **Matije Kolečnik** usprkos odličnoj glumačkoj ekipi, izvršnoj scenografiji **Metehočvar** i šarmantnim kostimima **Bjanke Adžić Ursulov** nije "zapalila" srca gledatelja - teško je reći što je tu bilo presudno - možda neprimjeran hrvatski prijevod, povremeni čudan ritam predstave ili ... Ipak, bili bismo nepravedni rekavši da nije riječ o više nego korektnoj predstavi - posebice kada bismo predstavljali glumce poimence. Zato je, međutim novogorička predstava o glumcu Edmundu Keanu ruskog suvremenog komediografa Grigorija Gorina u režiji **Georgija Para** i njegove "hrvatske" ekipe - scenografa **Aljoša Para** i kostimografkinje **Marije Žarak** oduševila publiku. I to s punim pravom - dinamična igra, dobro uravnoteženi odnosi, vrhunske interpretacije, dobra vi-

zualna potpora, te odgovarajući prijevod na hrvatski jezik (Anamarija Paljetak). Možda je ovo trenutak da se kaže nešto o gostovanjima slovenskih kazališta u Zagrebu! Naime, izvrsno je što se moglo vidjeti dva kazališta s predstavama čije su premijere bile u tekućoj godini, no šteta je da se odabrao kraj sezone, što ta gostovanja nisu češća te što tzv. jezična barijera odbija publiku. Dakako, dobar izgovor slovenskog jezika omogućava uz malo truda odlično razumijevanje, ali je hvalevrijedno što se uprava HNK potrudila oko prijevoda (što ima dvojak uč-

nak - prateći tekst na platnu iznad pozornice gubimo nit zbivanja na pozornici). Problem je, kada se koristi arhaičan prijevod koji uopće više ne odgovara standardima suvremenog jezika, ali to već pripada u financijske zavrzlake. Svakako, vjerujem da su posjetitelji lipanjskih gostovanja u nacionalnom hrvatskom kazalištu izašli u ljetnu noć ipak uglavnom zadovoljni.

Olga Vujović

ČUDEŽNI CIMET

Kdo ne pozna cimeta?! Saj se nam bo s svojo dišavo in okusom v hladnih, zimskih dneh še kako prilegel v kuhanem vinu. Gospodinje in slaščičarji ga uporabljajo pri pripravi slaščic. Uporablja se v obliki palččk ali v prahu. Od kot prihaja, iz čega je in od kdaj se uporablja? Kitajski pisani viri omenjajo cimet že okoli leta 2500 pred Kristom. Pri Egipčanih je bil ena izmed pomembnih sestavin za balzimiranje. Cimet pridobijo iz drevesa cimetovec, tako da posušene, od 1 do 3 cm dolge in okrog 1,5 cm debele poganjke razrežejo in olupijo. Koščke zložijo enega ob drugem in sušijo. Tako "nastanejo" cimetove palčke zlato rjave barve. Lahko jih zmeljejo in dobimo cimet v prahu. Cimetovec je iz rodu lovorik. Imamo jih že več kot 250 vrst. Najbolj kakovosten cimet že od 14. stoletja pridelujejo cejlonskega cimetovca, niskega drevesa z neizrazitim rumeni cvetovi. Danes jih gojijo tudi v južni Indiji, deloma v Južni Ameriki, zahodni Indiji, Indoneziji, na jugu Kitajske. Kot domovino cimetovca pa najpogosteje omenjajo Šri Lanko. Čeprav se zaradi sladkastega okusa največ uporablja kot začimba v sladica, pijači in omakah, je cimet pomemben tudi v kozmetični industriji in medicini. Cimet je ena izmed sestavin v številnih parfumi. V medicini uporabljajo samo notranje skorje drevesa cimetovca, in sicer pri zdravljenju želodčnih in srčnih bolezni. Pomaga pri driski in slabi prebavi, diabetesu in revmatizmu. Stimulira uriniranje in pomaga pri mnogih drugih zdravstvenih težavah. Medtem ko je skorja cimetovca skoraj pravi medicinski čudež, pa to malo manj velja za druge dele drevesa. Plodovi niso užiteni, vosek, ki se cedi iz njih, pa je vendarle uporabe - za izdelavo dišečih sveč. Iz listov pa pridobivajo olje, cimetovo vodo in tinkturo. Rumeno-rjavo eterično olje z aromatičnim vonjem in sladkim, a pekočim okusom uporabljajo za izdelavo čudežne začimbe - imenovane cimet.

Vesna Gosta

100 GODINA SPORTA NA ZAGREBAČKOM SVEUČILIŠTU

Krajem ove godine svečanom sjednicom svih klubova HAŠK Mladost uz visoko pokroviteljstvo predsjednika Republike Hrvatske gospodina Stjepana Mesića, te brojnih uglednika proslavit će se 100-godišnjica sporta na Zagrebačkom sveučilištu, te ujedno 100 godina od osnutka Hrvatskog akademskog športskog kluba HAŠK iz godine 1903. Pripreme za obilježavanje ovih velikih godišnjica traju već duže vrijeme i sada se nalaze u završnoj fazi, u očekivanju tiskanja velike i dragocjene monografije. HAŠK je bio prvi moder-

ni hrvatski sportski klub, nastao na početku 20. stoljeća, kao znak otpora mađarizaciji i germanizaciji javnog života u Zagrebu i u banskoj Hrvatskoj. Tadašnji ban bio je Mađar **Dragutin grof Khuen Hedervary**, a mladi studenti na zagrebačkom Sveučilištu, od kojih je nekolicina naučila nešto u sportu na studiju u Beču, Pragu ili Bratislavi, čak i u udaljenom Stockholmu,

htjeli su kroz slobodni sportski izraz, u prvome redu kroz sve popularniji nogomet, svjedočiti svoje hrvatsko nacionalno biće. Bio je to za ono vrijeme vrlo hrabar potez, s mnogo širim civilizacijskim i kulturološkim okvirima od same "igre" i sporta. HAŠK je postojao 42 godine - od 1903 do 1945, kada ga je nova komunistička vlada ukinula, zajedno s Građanskim i Concordijom. Kasniji nastavljači slavne tradicije HAŠK-a u brojnim sportovima bili su Akademikar, te kasnijom fuzijom ASD Mladost, ali ne više na "haškovom" stadionu u blizini Maksimira nego na oba-

lama rijeke Save, gdje je ranije postojao klub Marathon koji je nakon rata također bio ukinut. HAŠK i Mladost bili su i ostali dosta otvoreni klubovi, pa su u njih dolazili i brojni slovenski studenti koji su kraće ili duže vrijeme boravili u Zagrebu, za vrijeme studija. Neki su ovdje ostali trajno, poput mene, primarijus doktor **Alme Butić-Car, Stanke Komel, Bojana Stranića** i drugih, koji su svoje sportske početke imali u rodnoj Sloveniji.

U čuvenoj štafeti 4x100 metara zagrebačke Mladosti Butia, **Šumak, Božić i Babović**, koja je dugo držala nacionalni rekord, trčale su dvije Slovenke: Alma Butia iz Teharja kod Celja i **Milica Šumak** iz Ljutomera. Doktorica Butia-Car kasnije je bila poznati zagrebački reumatolog, a Milica Šumak se nakon uspješne sportske karijere u Zagrebu vratila kući u Ljutomer. Sve smo mi bile reprezentativke Slovenije, Hrvatske i Jugoslavije, a neke među nama i prvakinja Balkana. Zanimljivo je da je najviše Slovenaca uoči II svjetskog rata dolazilo u izrazito otvorenu i multinacionalnu Concordiju koja je po tome bila i pomalo "slovenski" klub. Tako su u njenim redovima trčali i **Jože Kotnik, Franc Srankar**, braća **Starman**, te drugi mladi Slovenci. U hrvatskom i zagrebačkom sportu, pa tako i u slavljeničkom

HAŠK-u, Slovenci su bili primani otvorena srca i s velikim simpatijama. Nikada nije bilo nikakvih nesuglasica ni nesporazuma. To sportsko prijateljstvo i razumijevanje traje sve do danas. HAŠK, te kasnije Mladost, bili su poznati kao kulturna i civilizirana sportska društva-klubovi, mahom akademskih građana, pa i akademika u JAZU i HAZU, brojnih intelektualaca, od prvih osnivača iz 1903. do danas, do slavljeničke 2003. Može nam biti drago da smo i mi, Slovenci, svemu dali svoj mali, ali ne i beznačajni udio.

Olga Šikovec-Luncer

TENIS

Na turnirju u Strasbourgu sta se u prvom krogu pomerili **Tina Pisknik** i **Jelena Kostanić**. Zmagala je Mariborčanka z 7 : 5, 6 : 0. U četvrtfinalu je mlada Varaždinka **Karolina Šprem** nekoliko presenetljivo premagala **Majo Matevžić** s 7 : 6, 3 : 6, 6 : 2 in na koncu prispela kar do finala.

VATERPOLO

V Kranju je bilo od 6. do 15. junija evropsko prvenstvo. U prvom krogu je hrvaška reprezentanca pričakovano premagala slovensko z 9 : 4. Na koncu so Hrvati prišli do velikoga finala in v njem izgubili proti Srbiji in Črni Gori. Finalni obračun je spremljalo precejšnje število hrvaških navijačev, ki so po tekmi povzročili velike izgrede.

ATLETIKA

V juliju je na zagreškem štadionu Mladost potekal tradicionalni Hanžekovičev memorijal. Najbolj je odmeval rezultat **Blanke Vlašić**, ki je v skoku v višino preskočila dva metra in zasedla drugo mesto. Na sto metrov je zmagala slovitá Jamajčanka **Merlene Ottey**, ki nastopa za Slovenijo.

PLAVANJE

Konec julija je bilo v Barceloni svetovno prvenstvo. Solidno so nastopali slovenski in hrvaški plavalci, najbolje pa se je odrezal **Gordan Kožulj** z drugim mestom na dvesto metrov hrbtno. V isti disciplini je bil **Blaž Medvešek** osmi.

JADRANJE

Avgusta je bilo v Splitu evropsko prvenstvo v razredu laser. Zmagal je **Vasilij Žbogar** pred domačinom **Matom Arapovom**.

NOGOMET

V drugem predkolu lige prvakov sta se na prvi tekmi pred deset tisoč navijačev v mariborskem Ljudskem vrtu pomerila Maribor in zagreški Dinamo. Tekmeča sta se razšla z 1 : 1.

Na povratni tekmi na maksimirskem štadionu pred 15.000 navijači so nepričakovano povedli gostje z golom kapetana **Stipeta Balajića**. V drugem polčasu so domači naredili preobrat in zmagali z 2 : 1.

VESLANJE

Na svetovnem prvenstvu v Milanu so se najbolj izkazali z drugim mestom **Mirna Rajle** ter tretja **Siniša** in **Nikša Skelin**. Edino medaljo si je izmed Slovencev privesljal **Iztok Čop**, ki je bil tretji.

Rok Jurinić

O PEVSKEM ZBORU MALO DRUGAČE

Vsi veste, da v Slovenskem domu delujeta dva pevska zbora - eden je "civilni", drugi pa "cerkveni". Ljudje se zbirajo, pojejo, tu in tam malo nastopajo, na koncu vsega pa so zabave. Kot pri vseh večglasnih zborih sta tudi naša dva zbora večglasna, to pomeni, da so člani razvrščeni v nekaj skupin - v tiste za visoke glasove in tiste za nizke glasove. Pri tem razvrščanju je zelo prisotna spolna diskriminacija, saj moški ne smejo peti visoke Ceje, ženske pa ne smejo niti blizu nizkih Cejev. Vsi morajo gledati dirigenta, ki pa je največkrat povsem odveč, saj ko se pevci naučijo nekaj pesmic, dirigenta skorajda več ne potrebujejo. Na vajah imajo pevci note. Za tiste, ki mislijo, da bi morali nekaj znati, če bi hoteli peti v zboru, naj povem, da to ni potrebno, saj je petje zelo enostavno. V notah so narisani podolgovati krogi. Tisti veliki in prazni pomenijo, da poješ tako dolgo, dokler dirigent drži desno roko v višini desnega ušesa. Ko pa je narisana kratek in črn krog in če je zraven še kakšen repek, potem samo malo izpustiš glas in nehaš, ko dirigent grdo pogleda. Da bi se vedelo, kdo je v Slovenskem domu član pevskega zbora in kdo ni, so dali pevcem posebne "uniforme". Pri izbiri blaga so uporabili najnovejše dosežke v tehnologiji proizvodnje zmečkljivih tkanin, tako da se po zmečkanosti srajce takoj vidi, kdaj je zbor začel nastopati, ali so pevci pred nastopom imeli vajo ali niso. Ker zbor deluje že 70 let, so to upoštevali tudi pri izbiri kroja, ki je večer in klasičen in ki bo tak tudi še naslednjih 70 let. Da je članstvo v pevskem zboru zelo donosno, se vidi po tem, da vsak član dobi vsak mesec mesečno vozovnico in sicer polovica članov dobi upokojenske, polovica pa študentske vozovnice. Na podlagi tega lahko zaključimo, da je polovica članov pevskega zbora študentov, polovica pa upokojencev. Ker zbor deluje na Hrvaškem, bi lahko mirne duše dali vsem kar študentske vozovnice, saj morajo upokojenci dobro preštudirati, kako s hrvaško pokojnino preživeti do konca meseca.. Kot vsak zbor imamo tudi v našem zboru dva solista - eno gospo in enega gospoda. To je legalno. Pritajeno, ali kot bi rekli stari revolucionarji - ilegalno, pa jih deluje v vsaki skupini kar nekaj. Oni (ali pa mi, če že hočemo biti odkriti) si največkrat najdejo kakšno bližnjico in jo udrihajo po svoje, zato so si nekateri dirigenti nabavili palice. Najlepše pri pevskem zboru so proslave rojstnih dnevo in praznikov. Pevskim zborom na Hrvaškem tega nikoli ne zmanjka, saj poleg rojstnih dnevo praznujemo tudi vse civilne in cerkvene praznike kar dveh držav - Slovenije in Hrvaške. Tudi druženja z drugimi zbori se štejejo med prijetnejša doživetja. Ko se običemo, se družimo tako, da se mi družimo v enem delu dvorane, oni pa v drugem. Zmešnjava je le pri šanku, kjer zopet prav pridejo uniforme, tako da se vidi, kdo je čigav. Skratka, naša pevska zbora sta zelo aktivna pri kulturnem delovanju v Slovenskem domu in okolici, da ne rečem, da sta celo neke vrste kulturni stebel Slovenskega doma. *Občuteno napisala pevka (tenor)*

Irena Hribar-Buzdovačič

14 NOVIH POŠTNIH ZNAMK POŠTE SLOVENIJE

Pošta Slovenije je 22. maja in 18. septembra letos izdala štirinajst novih poštних znamk z različno vsebino. V seriji Europa 2003 je prikazan "plakat", ki ima v Sloveniji že dolgo zgodovino. Sprva se je pojavil kot javni razglas na zidu, posebni leseni tabli, kasneje pa so ga razmnoževali in pogosto lepili na oglasni stebel. Reklamno funkcijo je končno prevzel na najvidnejših mestih v urbanih središčih, v zadnjem času pa pogosto kot jumbo plakat. S plakatov razbiramo oglašene za najrazličnejše prireditve in kulturne dogodke, uporablja pa se tudi v ekonomsko-propagandne namene in kot sredstvo politične agitacije. Iz slovenske mitologije je na znamki vredni 110 tolarjev prikazan Kresnik, bajni lik, o katerem je ohranjenih več bajk in pripovedk. Večina raziskovalcev ga je razumela kot sončnega junaka, saj je bilo njegovo delovanje povezano s poletnim solsticijem, najdaljšim dnem (21. ali 22. junija) in najkrajšo nočjo v letu ali (sončnim) kresom. S področja glasbe je izšla znamka ob 50. obletnici Avsenikove glasbe. Leta 1953 je Slavko Avsenik v Ljubljani ustanovil svoj trio, ki je dve leti pozneje prerasel najprej v Gorenjski kvartet, kmalu pa v kvintet bratov Avsenik. Tako sta skupaj z bratom Vilkom postavila temelje povsem novi, izvirni obliki narodne glasbe, ki je do tedaj na Slovenskem še ni bilo. V vseh letih delovanja so Avseniki skupno prejeli 31 zlatih, dve platinasti in eno diamantno ploščo. Ob izidu dvojne velike plošče Zlati zvoki pa jim je 72-članska evropska komisija dodelila kristalnega oskarja za izvirno glasbo. Avseniki so bili štiri desetletja ambasadorji Slovenije po svetu, saj so z uveljavitvijo značilnega glasbenega sloga pripomogli k njeni večji prepoznavnosti. Za uspeh Avsenikove glasbe so nedvomno pomembni ustvarjalni glasbeni talent Slavka Avsenika in odlični aranžmaji brata Vilka. Pri tem pa ne gre pozabiti vseh kakovostnih instrumentalistov, pevcev in pevk, ki so sodelovali v ansamblu, ter dobrih domačih in tujih piscev besedil. Ob evropskem prvenstvu v vaterpolu, ki je bilo organizirano v Ljubljani in Kranju od 6. do 15. junija, je izšla znamka nazivne vrednosti 180 SIT. Organizacijo evropskega prvenstva je Evropska plavalna zveza dodelila Sloveniji zaradi dolge tradicije in uspehov, ki so jih slovenski plavalci in vaterpolisti dosegli v zadnjem desetletju.

Evropsko prvenstvo simbolizira Evropa, feničanska princeza, ki jo je Zevs v podobu bika odnesel čez morje na Kreto. Poleg njiju je na znamki še vaterpolska žoga in znak prireditve. Čebelarstvo je na Slovenskem v drugi polovici 18. stoletja zelo napredovalo. Čebelarji so izdelali ležec, iz desk zbiti panj kranjič, za katerega so se uveljavile enotne mere. Ta panj je postal dom danes svetovno znane čebelje pasme kranjske čebele. Istočasno so s skladiščenjem panjev nastajali tudi čebelnjaki. Skobljano leseno deščico iz mehkega lesa, ki je zapirala sprednjo stran panja, so uporabili kot prostor za izražanje ljudske domišljije. Na znamki objavljena panjska končnica z motivom ogrebanja roja prikazuje čebelarje pri spravi divjega roja v panj. Končnica je shranjena v Koroškem pokrajinskem muzeju v Slovenj Gradcu. Serijo rednih znamk Sadne vrste v Sloveniji

je Pošta Slovenije dopolnila z olivo, sadežem, ki spet pridobiva na veljavi, saj so oljčno olje in izdelki iz njega ponovno zelo iskani. Na tradicionalnem trojčku so prikazani cvet, sadež in oljna muha, na vinjetni pa je posoda za shranjevanje oljnega olja. V seriji Živalstvo so prikazane domače živali in to tiste vrste, ki jih lahko štejemo za pristne slovenske. To so cikasto govedo, jezersko-solčavska ovca, krškopoljski prašič in štajerska kokoš. Med novimi serijami, ki se začenjajo v letošnjem letu, je tudi serija iz poštne zgodovine. Prva iz te serije je iz predfilatelističnega obdobja, ko se za plačilo storitev pošte še niso uporabljale znamke. Na znamki je nekaj pisem s takratnimi značilnostmi. Za serijo Umetnost sta tokrat izbrani ilustraciji iz Turnirske knjige Gašperja Lambergerja, viteza iz gradu Kamen, katerega ime in dejanja so služili za osnovo ljudske pesmi Pegam in Lambergar. Povzeto iz Biltene Pošte Slovenije št.46.

Marijan Horn

NE POZABIMO SLOVENSKE JEDI

RIŽ, RIŽ - VSEH BARV IN OBLIK

Kdo ne pozna riža? Pravijo, da ga je po svetu več kot 8000 vrst - beli,

črni, rdeči, rumeni, zeleni ... okrogli, podolgovati ... dišeč, lepljiv ...

Riž nas spremlja od otroštva (riž kuhan v mleku) in celo naše življenje, kajti riž lahko pripravimo na nešteto načinov: kod samostojno jed, slani, sladki in na solati. Riž je zelo dober pri črevesnih obolenjih (dobro razkuhan riž na vodi). Je zdrav, v prehrani zelo cenjen, bogat z vitamini in minerali. Da bi ohranil dragocene snovi, ga kuhamo v sopari, na klasičen način ali dušimo. Riž je dietna hrana, seveda če ni v družbi z mesom! Če ga krepko zabelimo ali pripravimo z mesom, je zelo redilen! Največ riža pojedjo v Aziji (na prebivalca cca 150 kg na leto), pa tudi najbolj znane riževe dobrote znajo pripraviti v teh deželah (Japonska, Indija itd.), kar je razumljivo, sicer bi se ga že zdavnaj prenaledli, saj ga je-

do vsak dan. Riževe specialitete poznamo tudi v Evropi, čeprav je poraba riža majhna (na prebivalca 5-10 kg). Kdo še ni slišal za italijanski rižoto ali špansko paello? Pa tudi turške ali naše polnjene paprike nič ne zaostajajo za njimi.

Naša sarma je, pravijo, najboljša sedmi dan. Riž je temeljna sestavina za pripravljanje številnih slastnih jedi, saj ima čudovito lastnost, da nas preseneti z okusom, sočnostjo in barvo. Ne bom pisala receptov za pripravo riževih narastkov - mlečnih, sadnih, sladkih ali slan - saj jih vsi poznamo. Prav tako so znane rižote: mesne, zelenjavne, gobove, škampi, rizi-bizi itd. Napisala bi samo tri osnovne recepte o kuhanju riža.

Riž, kuhan na pari: Riž damo v slan krop v razmerju 1 : 3, posodo zapremo in damo v drugo posodo z vročo vodo, vre naj približno 1/2 ure, malo pustimo, da se ohladi in riž je pripravljen.

Klasično kuhani riž: Oprani riž damo v slan krop, dodamo dve žlici olja, na začetku malo premešamo, da se zrna ne sprimejo dna, kuhamo 20 minut in odcedimo.

Dušen riž V posodo vlijemo toliko olja, da pokrije dno in ko je vroče, dodamo riž, zalijemo z juho ali vročo vodo, posolimo in dušimo 20 minut. Namesto olja lahko uporabilo maslo. Pravilo je, da damo en del riže in dva dela vode. Takšen riž je okusna priloga k pečenju, za jušno za-kuho ali podobno.

ŽIVE BARVE NA KROŽNIKU

Riž dobro vpija vlago, zato ga lahko obarvamo, seveda z naravnimi barvami in naš riž bo prava gastronomska atrakcija na krožniku, povrhu pa še okusna priloga.

Rdeči riž Rdečo peso naribamo, odcedimo in sok dodamo k rižu. Na enak način lahko riž obarvamo s paradižnikom ali brusnicami. Lahko ga obarvamo od nežno rdeče do skoraj vijoličaste.

Zeleni riž Na pari kuhano, zmleto špinačo dobro odcedimo in sok pomešamo z rižem.

Rumen in oranžen riž Oparjen in odcejen žafran ali regratovi cvetovi obarvajo riž rumeno in mu dajo izredno aromo. Žafran da rižu nekoliko grenak okus in skoraj oranžno barvo. Lahko pa ga obarvamo s korenčkom.

Črni riž Dušen riž enostavno prelijemo s črnilom lignje ali sipe.

Riž s češpljami 1/2 kg suhih češpelj kuhamo v litru vode. Ko je na pol kuhan, dodamo 1/2 litra riža in kuhamo dokler se ne omešča. Riž zabelimo z maslom in drobtinicami. Dodamo prepražene in na grobo narezane mandeljne, po želji tudi sladkor. Dobro vse promešamo in damo v podolgovato skledo. Sladica mora biti gosta.

Riž z jabolki in medom 4 velika jabolka olupimo in narežemo na krlje (ploščke), damo v lonec, malo prepražimo na maslu. Ko so na pol mehke, dodamo 1/4 kg riže, ki ga zalijemo z vodo in kuhamo, da se omešča. Dodaj 2-3 žlice meda, malo cimeta, rozin ali narezanih orehov in postavimo na mizo. Tudi ta sladica mora biti precej gosta.

Ivanka Nikčević

PREGOVORI SO ZAKLAD ČLOVEŠKE MODROSTI

Nihče ne ljubi domovine, ker je velika, temveč ker je njegova.

Boljša je domača gruda, kot na tujem zlata ruda.

Pridnemu en "danes" več velja - kakor lenuhu dva "jutri".

Priden človek ima kruha, glad mori samo lenuha.

Vprašala bodo stara leta, kaj so delala mlada.

Kar se revežem da, v skrinji prav nič ne manjka.

Bog ne da vsega dobrega samo enemu človeku.

Ako človek ne more biti lep in bogat,

kakor bi rad - lahko je dober in pošten.

Od žalosti se ne more v zemljo, ne od radosti v nebesa.

Ako pri kraju ne vidiš dna, ne breži čez vodo.

Ni dan tako dolg, da ne bi bilo večera.

Gostov se dvakrat razveselimo: ko pridejo in ko odidejo.

Cvetka Matko

POLETNA PLESNA ŠOLA 2003

V organizaciji Javnega sklada Republike Slovenije - območne izpostave Maribor, je bila letos spet organizirana Poletna plesna šola. Namenjena je bila vsem, ki se aktivno ukvarjajo s gibom in imajo plesno predznanje. Potekala je od 24. junija do 3. julija.

Program je bil zelo pester in bogat: balet za sodobne plesalce, sodobna plesna tehnika, modern jazz, hip-hop, flamenko, latino, argentinski tango, sprostitvena tehnika, pa še koreografske delavnice, nekaj predavanj...

Jaz sem obiskovala balet za sodobne plesalce I in II. Ure je vodila **Martina Kramer**, plesalka in pedagoginja, diplomantka znane akademije Rambert School for Ballet and Contemporary Dance. Bila sem zelo zadovoljna in srečna. Nisem spala v Mariboru, ampak sem se vsako jutro, okrog pol sedmih peljala z avtom iz Zagreba in se popoldne vračala nazaj. Bilo je malce naporno, vendar se je izplačalo. Naučila sem se gibov, ki so mi prav prišli že na naslednjem seminarju, mesec dni pozneje.

V času Poletne plesne šole je v Mariboru potekal mednarodni plesni festival Lent s številnimi glasbenimi, gledališkimi, folklornimi, uličnimi in drugimi zanimivimi plesnimi dogodki.

Hvaležna sem starima znankama **Tini Princ** in **Minki Veselič Kološa**, ki sta organizirali celotno prireditev. Upam, da se bom tudi naslednje leto udeležila Poletne plesne šole.

Andreja Gulič, 12 let

SEDMI TABOR SLOVENSKIH OTROK PO SVETU

Letos sem na taboru slovenskih otrok, ki živijo zunaj Slovenije, ponovno srečala svoje stare znanke in znanke ter organizatorico **Jano Čop**. Naši vodniki so bili Andreja I, Maja, Romana, Andreja II, Sebastijan, Matjaž in Luka.

Tabor je potekal v Veliki Polani pri Lendavi in je trajal teden dni, od 27. julija do 3. avgusta.

Tako sem imela priložnost spoznati Prekmurje, pokrajino, v kateri dos-

lej še nisem bila. Zaščitni znak Velike Polane so štorke, ki jih lahko vidite na skoraj vsakem drevesu ali dimniku. To pomeni, da je narava tam čista in da jih nič ne moti.

Dobrodošlico so nam zaželeli domačini, podpredsednik Svetovnega slovenskega kongresa, predstavnik Slovenske vojske, italijanski veleposlanik. Poslušali smo slovensko himno, kar mi vedno vzbudi posebne občutke, same od sebe.

Vreme je bilo lepo in zelo vroče. Spali smo v dveh šotorih slovenske vojske, prali se in jedli v sosednji šoli. Program je bil zelo aktiven in čas je zelo hitro mineval. Obiskali smo hišo pisatelja **Miška Kranjca**, jedli dobro prekmursko hrano. Imeli smo dva pohoda dolga 11 in 6 kilometrov, kopali smo se v bazenu, jahali konje, se preizkusili v družabnih igrah in športnih tekmovaljih. Obiskal nas je čudoviti čarovnik. Spoznali smo lončarstvo, pekli kruh, organizirana je bila tudi šola slovenščine. Vozili smo se s kolesi, uživali ob tabornem ognju.

Spoznala sem tudi nove prijatelje in upam, da bodo stiki, ki sem jih z njimi navezala, trajali do prihodnjega leta.

Edino, kar mi ni bilo všeč, je bilo nočno mazanje s kremo za zobe, ampak to ni ovira, da vam prihodnje leto spet ne bi pisala o osmem taboru slovenskih otrok iz zamejstva. Srečno!

Andreja Gulič, 12 let

POLETNA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA

Tudi letos je Poletna šola potekala v Dijaškem domu Maribor Tezno. Trajala je od 26. julija do 9. avgusta. To je bila že moja peta poletna šola slovenskega jezika in počutim se kot pravi veteran. Poletno šolo delno financira Ministrstvo za šolstvo in šport, organizira pa Zavod Republike Slovenije za šolstvo v sodelovanju s Centrom za slovenščino kot drugim/tujim jezikom pri Filozofski fakulteti v Ljubljani. Prva je leta 1991 zaradi vojne odpadla, od leta 1992 do sedaj pa jo je obiskalo več kot 550 otrok iz vsega sveta.

Letos so udeleženci prišli iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Poljske, Švice, Nemčije, Rusije, Srbije in Črne Gore, Francije, Italije, Avstrije in Nizozemske.

Glavna voditeljica šole je bila tudi tokrat **Dragica Motik**, ki nosi veliko odgovornost za potek celotne šole. Voditeljica pouka je bila **Mihaela Knez**, ki nam je prinesla veliko zanimivosti, od razvstitvenega testa do samega poteka pouka. Meni je na koncu napisala, da sem lepo sodeloval, da odlično razumem slovensko, težave pa da imam pri govorjenju in pisanju, saj se kaže močen vpliv hrvaščine. Z malce več truda bi lahko postal odličen govorec slovenščine. Vedno se moram nekaj učiti! How boring!

Nikakor ne smem pozabiti **Sanje Veljič**, ki je bila in je tudi ostala naša najboljša prijateljica.

Vsako jutro od 9 do 12.30 ure smo imeli štiri šolske ure slovenščine in vaj (doslej so bile samo tri). V popoldanskem času so bile organizirane športne in družabne aktivnosti.

Imeli smo nekaj izletov, na katerih smo spoznali kulturnozgodovinske značilnosti Maribora. Obiskali smo tudi znani Evropark. Bili smo na Pohorju in Rogli.

Čisto blizu Doma je kopališče z velikim toboganom, ki smo ga veliko "uporabljali".

Odpeljali smo se do Ptuja, obiskali ptujski grad, si ogledali muzej, šli na Ptujsko Goro, obiskali tamkajšnjo cerkev, ki so jo zgradili ptujski gospodje in njihovi grbi so naslikani na stropu cerkve. Bili smo v Rogatcu, jahali smo konje, obiskali kmetijo, se odpeljali do Rogaske Slatine, kjer smo uživali v termalni vodi.

Spoznal sem Slovenijo, nove prijatelje. S starimi sem se pa do pozno v noč pogovarjal in zganjal norčije in se zato vsako jutro zelo težko zbuval, zaradi česar so celo klicali mojega očeta. Kaj hočete! Najstniki so najstniki, čisto normalno!

Komaj čakam naslednjo Poletno šolo.

Matija Gulič, 15 let

ALI STE VEDELI

...da je bil **Fran Ilešič** od leta 1919 do upokojitve leta 1941 profesor za slovenski jezik in književnost na zagrebški univerzi. Rodil se 30.7.1871 v Sv. Juriju ob Ščavnici, umrl pa v Ljubljani 1.7.1942. Študiral je slavistiko v Gradcu in bil po študiju od leta 1896 do leta 1919 srednješolski profesor v Ljubljani. Med tem je leta 1901 doktoriral. Ni bil samo pedagog temveč tudi zgodovinar in publicist. Sedem let, od 1907 do 1914 je bil predsednik Slovenske matice in urednik njenih publikacij. Pisal je o Vrazu, Gaju in ilirizmu, o Prešernu, objavljajl gradivo o starejši slovenski literaturi. Raziskoval je povezanost slovenske literature z nemško, češko, hrvaško in srbsko literaturo. Po svetovni vojni je kot zagrebški univerzitetni profesor večinoma pisal v hrvaščini. Ukvarjal se je tudi z jezikoslovjem, etnografijo, pedagogiko in zgodovino šolstva. Zagovarjal je jezikovno-kulturno zbliževanje in združitev Slovencev z drugimi jugoslovanskimi narodi. Večina takratnih slovenskih kulturnih in znanstvenih delavcev je zavmila njegove novoilirske težnje. Njegova pomembnejša dela so: "Prešeren in slovanstvo", "O pouku slovenskega jezika", "O slovenskem Štajerju v jozefinski dobi", "Primož Trubar in njegova doba", v hrvaščini pa "Cviete slovenskog pjesništva" (iz leta 1906) in "Noviji slovenski pisci".

...da je pred svojo smrtjo predaval na eni od zagrebških gimnazij **Franjo Marn**. Rodil se je v Dragovškem nad Litijo 26. januarja 1846, umrl 5. oktobra 1905 v Topuskem. Pokopan je v Zagrebu. Gimnazijo je končal v Ljubljani in potem študiral klasično filologijo in zemljepis v Pragi in Gradcu v letih 1865 - 1869. Ni bil samo pedagog. Bil je pri-povednik, jezikoslovec, publicist in pre-vajalec. S področja zemljepisne stroke je napisal več poljudnih prirodo-pisnih člankov: "Lastovka", "Življenje pod vo-do", "Mravljijska vojska". Pisal je učbenike: "Slovnica češkega jezika z berilom", "Hrvatska slovnica za Slovence", "Slovnica slovenskega jezika za Nemce", "Homerov rječnik". Objavil je več prevodov, znana je tudi njegova čus-tveno obarvana novela "Moč ljubezni".

Vir: Slovenska književnost - Leksikon

Priredil: Silvin Jerman

Chromoden®
lakovi za parkete

unose toplinu u Vaš dom

Chromos

Chromos boje i lakovi d.d., Radnička cesta 173b, HR-10000 Zagreb
T 385 (0)1 24 10 666, www.chromos.org

Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo **Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske** in **Ministrstva za kulturo Republike Slovenije**. Za izdajatelja: **Darko Šonc**. Urednik: **Silvin Jerman**. Uredništvo: **Miroslava Maria Bahun, Drago Balažič, Marijan Horn, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Peter Žerjavič**. Pregled, priprava in oprema besedil: **Tanja Bernard in Ilinka Todorovski**. Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: **FS d.o.o., Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb**. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: **750 izvodov**. Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb**, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr; <http://slovenci.hr>